

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

MOBIILISOVELLUKSIA OPPIMISEN ALUEITTAIN – OPAS VARHAISKASVATUKSEEN

Opinnäytetyö

TEKIJÄT:

Minna-Riikka Hiltunen
Evita Mulari

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan tutkinto-ohjelma	
Työn tekijät Minna-Riikka Hiltunen ja Evita Mulari	
Työn nimi Mobiilisovelluksia oppimisen alueittain – opas varhaiskasvatukseen	
Päiväys	17.4.2021
Sivumäärä/Liitteet	46/1
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Pilke päiväkoti Nappula	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Mediakasvatus on noussut keskusteluun varhaiskasvatuksessa aiempaa vahvemmin sen tultua osaksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2018). Varhaiskasvattajat kaipaavat valmiita ehdotuksia laadukkaista lasten käyttöön soveltuvista mobiilisovelluksista sekä kokevat haasteena etsiä sovelluksia itse muun työn ohessa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli yhteistyössä Pilke päiväkoti Nappulan kanssa luoda varhaiskasvatuksen henkilökunnan käyttöön soveltuva mobiilisovellusten opas. Oppaan tavoitteena oli helpottaa varhaiskasvatuksen henkilökunnan suunnittelutyötä tarjoamalla valmiiksi kartoitettuja mobiilisovelluksia hyödynnettäväksi varhaiskasvatuksen toimintaympäristöissä. Oppaan sisältämät mobiilisovellukset on tarkoitettu lasten ja varhaiskasvattajien yhdessä käytettäväksi. Sovellukset ryhmiteltiin oppaaseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) oppimisen alueittain, mikä vahvisti oppaan pedagogista taustaa ja käytettävyyttä varhaiskasvatuksen toimintaympäristöissä.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistyönä, viitekehyksenä käytettiin Salosen (2013) konstruktivistista mallia. Kehittämistyön aineistoa kerättiin varhaiskasvattajilta avoimina kyselyinä, alkukartoituskyselyn ja palautekyselyn muodossa. Alkukartoituskyselyn sisällönanalyyysillä kartoitettiin jo käytössä olevia mobiilisovelluksia sekä toimintaympäristöjä, joihin mobiilisovelluksia kaivataan. Mobiilisovellusten valintaa ohjasivat Fred Rogers Centerin (2012) laatimat lapsille suunnatun digitaalisen median laadulliset raamit. Päiväkodin lapset antoivat palautetta testattavista sovelluksista vastaamalla kuvalliseen kyselyyn. Laadulliset raamit sekä lasten palautteet vaikuttivat oppaaseen päätyvien sovellusten valintaan. Varhaiskasvattajien palautekyselyn vastaukset tuottivat tietoa oppaan merkityksellisyydestä ja käytettävyydestä – siitä, vastaako kehittämistyö tilaajan tarpeita.</p> <p>Kehittämistyön tuotos tarjoaa tilaajapäiväkodin varhaiskasvattajille käytännön työvälineen pedagogiseen suunnittelutyöhön. Opas madaltaa kynnystä mobiilisovellusten käyttöön lasten kanssa ja tukee varhaiskasvattajia mediakasvattajina, jättäen tilaa yksilölliselle soveltamiselle niiden käytössä. Pidemmän aikavälin tulokset ja havainnot oppaan käyttöönotosta sekä käytettävyydestä kävisivät ilmi pitkittäisseurantana toteutusta jatkotutkimuksesta.</p>	
Avainsanat mediakasvatus, mobiilisovellukset, varhaiskasvatus	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Social Services	
Author(s) Minna-Riikka Hiltunen and Evita Mulari	
Title of Thesis Mobile Application Tips – A Guide for Early Childhood Educators	
Date April 17, 2021	Pages/Appendices 46/1
Client Organisation /Partners Pilke Day Care Center Nappula	
<p>Abstract</p> <p>National core curriculum for early childhood education and care (2018) included media education into early childhood education stronger than it was included before. This change has lifted media education into professional discourse. Early childhood educators need tips on quality mobile applications for children and have limited time for searching applications as part of their own work. This thesis was a development work made in cooperation with Pilke Day Care Center Nappula. The purpose was to create a guide of mobile application tips for use by early childhood educators. The objective was to ease the planning work of early childhood educators by offering them mobile application tips. The mobile applications included in the guide are intended to be used together by children and early childhood educators. In the guide mobile applications are categorized based on areas of learning in national core curriculum for early childhood education and care (2018). These categories reinforce the pedagogical background and usability of the guide in the environment of early childhood education.</p> <p>The thesis was carried out as a development work and its stages were framed according to the model of Salonen (2013). Data for development work was collected from early childhood educators in the form of two open surveys. The analysis of the first survey's content provided information about mobile applications already in use, as well as in which environments educators would like to use applications. Framework for quality in digital media for young children of Fred Rogers Center (2012) was used as a guideline in choosing the mobile applications for the development work. Children got to test mobile applications in kindergarten and give their feedback by answering a questionnaire that was pictured. The final mobile application choices in the guide were made based on feedback from children as well as use of the quality framework. The feedback by early childhood educators provided information about the relevance and usability of the guide and whether the development work meets the needs of the client organisation.</p> <p>The output of the development work provides a practical tool for pedagogical design work for early childhood educators in the client organisation. The guide lowers the threshold for mobile application use with children and supports early childhood educators as media educators, also leaving room for individual ideas in using them. The longer-term results and observations on the introduction and usability of the guide could be seen in the follow-up study carried out as longitudinal research.</p>	
<p>Keywords media education, mobile applications, early childhood education</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	MEDIAKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA	7
2.1	Varhaiskasvattajat mediakasvattajina	9
2.2	Lapset median käyttäjinä.....	11
2.3	Tutkimuksia mediakasvatuksen toteuttamisesta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa.....	11
3	VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET	14
3.1	Oppimisen alueet	14
3.1.1	Kielten rikas maailma	14
3.1.2	Ilmaisun monet muodot	15
3.1.3	Minä ja meidän yhteisömme	16
3.1.4	Tutkin ja toimin ympäristössäni.....	16
3.1.5	Kasvan, liikun ja kehityn	17
3.2	Lasten osallisuus.....	17
3.3	Arviointi.....	19
4	KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS & TAVOITE	21
5	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS.....	22
5.1	Kehittämistyön aloitus- ja suunnitteluvaiheet – resurssit & aikataulu	22
5.2	Kehittämistyön esi- ja työstämisvaiheet	23
5.3	Kehittämistyön tarkistus- ja viimeistelyvaiheet – kehittämistyön tuotos.....	27
6	POHDINTA.....	30
6.1	Kehittämistyön prosessin ja tuotoksen arviointi	30
6.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	31
6.3	Ammatillinen kasvu	33
6.4	Hyötyarvo ja kehittämisideat	34
	LÄHTEET	36
	LIITE 1: KEHITTÄMISTYÖN TUOTOS, OPAS VARHAISKASVATUKSEEN	40

1 JOHDANTO

Media- ja teknologiakasvatuksen taitojen hallinta korostuvat nykyisin myös varhaiskasvatuksessa aiempaa enemmän, Opetushallituksen nostettua ne osaksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2018). Kehittämistyönä toteutettu opinnäytetyömme tukee tätä uudistusta tuottamalla varhaiskasvatukseen suunnatun oppaan lasten käyttöön soveltuvista mobiilisovelluksista. Oppaan tavoitteena on helpottaa varhaiskasvatuksen henkilökunnan suunnittelutyötä tarjoamalla valmiita mobiilisovelluksia sekä lyhyet kuvaukset valittujen sovellusten käytettävyydestä.

Opinnäytetyömme aihe nousi esiin Savonian Weltech-hankkeen edustajien kanssa käydyssä keskustelussa – hankkeen työntekijät kertoivat heidän työssään sekä työkentältä nousseesta tarpeesta kartoittaa asiakasryhmittäin erilaisia mobiilisovelluksia ja niiden käytettävyyttä. Yhdessä heidän kanssaan lähdimme suunnittelemaan varhaiskasvatukseen suunnattua sovelluskartoitusta ja kehitimme ajatusta sähköisestä oppaasta. Oppaan sovellukset jaoteltiin kategorioihin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) oppimisen alueiden mukaan, joita ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn (Opetushallitus 2019, 40). Kehittämistyömme tarpeellisuutta voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta; varhaiskasvattajien pedagogisen työskentelyn tukena sekä osana monipuolista lasten media- ja teknologiakasvatusta. Opinnäytetyömme keskeisimpiä käsitteitä ovat mediakasvatus, mobiilisovellukset ja varhaiskasvatus.

Opinnäytetyömme tilaaja on Varkaudessa toimiva Pilke päiväkotikielikeskus Nappula. Päiväkotikielikeskus Nappula on aloittanut toimintansa helmikuussa 1998. Elokuussa 2017 Nappula sai uudet tilat, jonka myötä pienryhmätoimintatapa tuotiin osaksi päiväkodin arkea. Päiväkotikielikeskus Nappula on 72 paikkainen luontopainotteinen päiväkotikielikeskus. Nappulassa toimii neljä lapsiryhmää; kaksi 1–3-vuotiaiden ryhmää ja kaksi 3–5-vuotiaiden ryhmää. Jokaisella ryhmällä on mahdollisuus käyttää lasten kanssa tabletteja, joita löytyy talosta 4 kappaletta, lisäksi jokaisen ryhmän varhaiskasvattajilla on käytössään tietokone. Pilkkeen arvoja ovat turvallisuus, suvaitsevaisuus, myönteisyys, osallisuus sekä innovatiivisuus. (Karvonen 2020.) Tilaajapäiväkodin varhaiskasvattajat pääsivät vaikuttamaan oppaan sisältöön vastaamalla aloituskyselyyn, jolla kartoitettiin heidän tarpeitaan ja toiveitaan oppaan sisällöstä. Tilaajapäiväkodin lapset osallistuivat kehittämistyöhön testaamalla mobiilisovelluksia pienryhmissä ja antamalla niistä omat arvionsa. Osallistimme tilaajapäiväkodin varhaiskasvattajia vielä kehittämistyömme loppuvaiheessa keräämällä heiltä palautetta valmiista tuotoksesta ja sen käytettävyydestä.

Kehittämistyön tuotoksena syntyi sähköinen opas. Sähköiseen toteutukseen päädyttiin ajatellen oppaan käytettävyyttä sekä kestävästi kehityksen näkökulmaa. Käytettävyyden näkökulmasta sähköinen opas lisää saavutettavuutta ja helppoa jakamista - ajatuksena on, että opas löytyy aina sieltä, missä sitä tarvitaan. Opas löytyy sähköpostista kaikilla älylaitteilla, sekä sen voi tallentaa haluamilleen laitteille vaivattomasti. Paperiton tuotoksen toteutus tukee sekä luontopainotteisen tilaajapäiväkodin toiminta-ajatusta, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) periaatteita kestävästä kehityksestä.

Tällaisen oppaan kehittäminen on varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta ajankohtaista ja tärkeää teknologian käytön lisääntyessä. Oppaalla pyrimme myös tukemaan ammatillisen kasvun

näkökulmasta eri vaiheissa olevia työntekijöitä. Toiset työntekijät kaipaavat tukea itse teknologian käytössä, kun taas toiset pedagogisen näkökulman vahvistamisessa ja tukemisessa (Koivula ja Mustola 2017). Oppaamme vastaa tähän tarpeeseen, sillä kehitimme työvälineen, joka tarjoaa valmiiksi kartoitettuja sovelluksia varhaiskasvattajien käyttöön. Tarjoamalla valmiita mobiilisovellusehdotuksia opas madaltaa mobiilisovellusten käyttöönoton kynnystä teknisesti epävarmempien varhaiskasvattajien keskuudessa ja hyödyntämällä Fred Rogers Centerin (2012) laadullisia raameja vastataan varhaiskasvattajien pedagogisen osaamisen vahvistamisen tarpeeseen.

2 MEDIAKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA

Kehittämistyömme toteutettiin varhaiskasvatuspalveluja tuottavaan Pilke päiväkotinäppulaan. Suomalaista varhaiskasvatusten toteutusta ohjaa Varhaiskasvatuslaki (2018) sekä valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018). Varhaiskasvatuslain (2018) 2§ määrittelee varhaiskasvatuksen erityisesti pedagogiikkaa painottavaksi kasvatuksen, opetuksen ja hoidon suunnitelmalliseksi sekä tavoitteelliseksi kokonaisuudeksi. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on myös tukea oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista sekä koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuen sekä mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset. Varhaiskasvatuksen tulee varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen sekä turvallinen varhaiskasvatusympäristö. (Varhaiskasvatuslaki 2018, 3§.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteeksi on asetettu edellä mainittujen ohella lasta kunnioittavan toimintatavan turvaaminen sekä mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet kasvatushenkilöstön ja lasten välillä. Lisäksi varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä tarjota kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatustulaisissa tavoitteeksi on asetettu myös lapsen yksilöllisen tuen tarpeen tunnistaminen sekä tarkoituksenmukaisen tuen järjestäminen varhaiskasvatuksessa – tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. Varhaiskasvatuslain mukaisia tavoitteita on edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä kehittää yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Näiden taitojen ohella lapsia ohjataan toisten ihmisten kunnioittamiseen, eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan sekä yhteiskunnan jäsenyyteen. Varhaiskasvatuslain tavoitteena on varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. (Varhaiskasvatuslaki 2018, 3§.) Nämä varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toimivat pohjana Varhaiskasvatussuunnitelman perusteille (2018), josta kehittämistyömme tärkeiksi teemoiksi nousivat oppimisen alueet, osallisuus sekä arviointi varhaiskasvatuksessa.

Mediakasvatus on käsitteenä laaja ja sen sisältöjä voidaan varhaiskasvatuksessa lähestyä useista näkökulmista. Mediakasvatuksen käsitteen taustalla on käsitys mediasta – sen sisällöstä ja laajuudesta. Medialla tarkoitetaan erilaisia viestinnän välineitä ja sisältöjä – kuten kuvaa, mainos- ja uutiskuvaa, kirjaa, musiikkia, radiota, televisiota, tietokoneita, tabletteja ja kännyköitä, erilaisia viestejä ja uutisia (Valkonen 2017, 6; Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2008, 9). Media käsitteenä sisältää myös palvelut ja sovellukset, sekä laajemmin tarkasteltuna sen tuottamat oheistuotteet. Median avulla välitetään ja viestitään asioita. (Valkonen 2017, 6.)

Mediakasvatuksen tarkoituksena on kehittää lasten mediataitoja tutustumalla teknisiin välineisiin sekä erilaisiin medioihin, tutkimalla ja itse kokeilemalla. Mediataitojen karttuessa lapset oppivat käyttämään erilaisia medioita, valitsemaan itselle sopivaa sisältöä sekä vuorovaikutukselliseen yhteistyöhön toisten kanssa. Varhaiskasvatuksessa mediakasvatusta toteutetaan leikkillisyyden, kokemuksellisuuden ja elämyksien keinoin tiedostaen sen mahdollisuudet ja lasten mediakulttuuri. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2008, 7–11.)

Mediakasvatuksen voidaan kokonaisuutena ajatella rakentuvan kolmesta elementistä – nämä ovat mediakasvattaja, mediakasvatusympäristö sekä käytössä olevat materiaalit ja välineet. Mediakasvattajan on tärkeää tunnistaa oma roolinsa kasvattajana sekä huomioida median tarjoamat mahdollisuudet erityisesti pedagogisten ratkaisujen kannalta kasvatuksen ja opetuksen suunnittelussa sekä toteutuksessa. Mediakasvatusympäristö muodostuu varhaiskasvatusympäristön tavoin fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tekijöistä. Mediakasvatusympäristön tulee mahdollistaa lapsille median tutkiminen sekä itsensä ilmaisu – lapset voivat olla aktiivisia osallisia varhaiskasvatuksen mediakasvatusympäristön rakentamisessa. Mediakasvatusympäristöä tarkastellessa on hyvä laajentaa ajattelua päiväkotiympäristön ulkopuolelle esimerkiksi kirjastoon ja museoihin, mediakasvatuksen toteuttamiseen ei aina kuitenkaan tarvita erityistä välineistöä. Tarkasteltaessa mediakasvatuksen materiaaleja ja välineistöä tulee huomioida, ettei teknisten välineiden käyttö varhaiskasvatuksessa ole itsessään tae laadukkaasta mediakasvatuksesta. Materiaaleissa tulee kiinnittää huomiota sisällön laatuun. Materiaalien ja välineiden tulee vastata lasten ikä- ja kehitystasoa, näitä tulisi tarjota myös mahdollisuuksien mukaan monipuolisesti. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2008, 14–15.)

Meidän kehittämistyössämme keskitytään näistä mediakasvatuksen elementeistä erityisesti mediakasvattajan sekä materiaalien ja välineiden näkökulmiin. Kehittämistyömme tukee mediakasvattajia tarjoamalla pedagogisesti laadukkaita mobiilisovellusvinkkejä, jotka soveltuvat lasten käyttöön sekä tukee kasvattajien omaa kehitystä mediakasvattajina. Opas itsessään on osa materiaalien ja välineiden elementtiä, toimien materiaalina varhaiskasvattajille, jotka hyödyntävät sen sisältöjä lasten mediakasvatuksessa.

Mediakasvatuksen tehtävänä on varhaiskasvatuksessa tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti sekä ilmaista itseään yhteisössään. Leikin omaisesti turvallisessa ympäristössä lasten kanssa kokeillaan median tuottamista sekä tutustutaan eri medioihin. Teknologiakasvatuksellisesta näkökulmasta mediakasvatus varhaiskasvatuksessa on tietotekniikan hyödyntämistä kasvatustyössä sekä teknisten välineiden käyttöä niin opetuksen välineenä kuin kohteena. Näin lapsia myös yhteiskunta- ja kulttuurikriittisestä näkökulmasta ohjataan käyttämään mediaa vastuullisesti – yhdessä lasten kanssa pohditaan lasten elämään liittyviä mediasisältöjä ja niiden todenmukaisuutta, harjoitellen lähde- ja mediakriittisyyttä. Tällainen lasten kanssa median parissa työskentely tukee varhaiskasvatuksen mediakasvatusta suojelullisesta näkökulmasta, painottaen lasten suojelua median haitallisilta vaikutuksilta. Mediakasvatuksen taidekasvatuksellinen näkökulma keskittyy ilmaisun eri muodoin lasten kanssa median sisältöihin sekä itse tuottamiseen. Mediakasvatusta tapahtuu mediakulttuurin kentällä toimijoiden, tässä tapauksessa lapsen ja varhaiskasvattajan, välisen vuorovaikutuksen tuloksena. (Opetushallitus 2019, 45–46; Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2008, 7–11.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) mediakasvatus on sisällytetty Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alueeseen. Mediakasvatus vaatii varhaiskasvattajalta aktiivista roolia sekä työskentelyä vuorovaikutuksessa yhdessä lasten kanssa eri median sisältöihin tutustuen ja niitä hyödyntäen.

2.1 Varhaiskasvattajat mediakasvattajina

Mediakasvatus on alati muuttuva kenttä ja se vaatii varhaiskasvattajilta aktiivisuutta. Koivula ja Mustola (2017) kuvaavat tutkimusartikkelissaan varhaiskasvatuksessa tapahtunutta digiloikkaa sekä sukupolvijärjestyksen muutosta. Tutkimuksesta käy ilmi, että perinteinen asetelma aikuisen ja lapsen välisestä pedagogisesta suhteesta ei teknologian kentällä välttämättä pidä paikkaansa. Oppimista tapahtuu yhdessä sekä lapsen opettaessa aikuista, perinteisen aikuinen opettaa lasta- asetelman rinnalla. Tutkimuksessa havaittiin myös sukupolvijärjestyksen tuomaa eroa nuorempien ja vanhempien varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä. Vanhemmat työntekijät kaipasivat tukea itse teknologian käytössä ja valmiita neuvoja sovelluksista sekä peleistä, kun taas nuoremmat työntekijät kaipasivat tukea pedagogiseen näkökulmaan teknologiaa hyödyntäessään. Vastavuoroinen yhdessä oppiminen, teknologian äärellä ja teknologiasta, olisi toivottu näkökulma varhaiskasvatuksessa – vallitsevan perinteisemmän sukupolvijärjestelmään perustuvan oppimisen rinnalle. (Koivula ja Mustola 2017.)

Tätä varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa ilmenevää mediakasvatukseen liittyvää epävarmuutta kuvataan myös Suonisen (2008) Mediamuffinssi-hankkeeseen liittyvissä tutkimustuloksissa. Tutkimustuloksista käy ilmi, että kotona ja esiopetuksessa toteutettavaa mediakasvatusta pidettiin todella tärkeänä. Varhaiskasvatuksessa ennen esiopetusta tapahtuvan mediakasvatuksen tärkeyden suhteen tuloksissa oli selkeää hajontaa. Kotona ja esiopetuksessa tapahtuvaa mediakasvatusta melko tai erittäin tärkeänä piti 90–97 % tutkimukseen osallistuneista, kun päivähoitossa nuorempana tapahtuvan mediakasvatuksen vastaava prosentti oli ainoastaan 65 %. Hajontaa vastauksissa oli myös tarkasteltaessa vastaajien koulutustaustaa ja ikäjakaumaa. Yliopistotaustaiset vastaajat pitivät mediakasvatuksen roolia tärkeämpänä, kuin ammattikorkeakoulu- tai opistotaustaiset vastaajat. Mediakasvatuksen arvostus osana ammatillista varhaiskasvatusta oli korkeampaa alle 40-vuotiaiden vastanneiden keskuudessa. (Suoninen 2008, 56–57.)

Suomalaisesta opettajaopiskelijoille vuonna 2017 toteutetusta kyselytutkimuksesta käy ilmi, etteivät pakolliset opinnot heidän mielestään pidä sisällään tarpeeksi mediakasvatukseen liittyvää opetussisältöä ja tältä osin tue riittävästi tulevaan ammattiin valmistumista. Mediakasvatukseen liittyvässä opetuksessa havaittiin myös sisällöllisiä eroja eri oppilaitosten välillä. Mediakasvatuksen sisällöistä koulutuksissa vahvimpina näkyivät tieto- ja viestintätekniikkataidot, erilaiset digitaaliset oppimisympäristöt sekä pelit. (Salomaa, Palsa ja Malinen 2017, 29–31.) Ruotsissa toteutetun tutkimuksen, jossa tarkasteltiin tablettien käyttöä äidinkielen opetuksessa 1–6-vuotiailla, kyselytuloksista käy ilmi sovellustarjontaan liittyvä tietämättömyys. Lähes puolet vastanneista kuvasivat vastauksissaan riittämättömän tietämystä käytössä olevista ja tarkoituksenmukaisista sovelluksista. Vastauksissa kuvattiin teknologiaa käytettävän opetuksen suunnitteluun, dokumentointiin ja yhteydenpitoon vanhempien kanssa. Myös digitaalisen teknologian käyttöön liittyvät riskit ja mahdollisuudet nousivat vastauksissa esiin eri näkökulmista. (Moinian, Kjällander ja Dorls 2016.)

Papadakis ja Kalogiannakis (2019) ovat tutkineet valmistuvien varhaiskasvatuksen opettajien aikeita sisällyttää tablettien käyttöä osaksi luonnontieteiden opetusta. Myös he ovat todenneet varhaiskasvatuksen opettajien asenteilla olevan vahva vaikutus aikomukselle hyödyntää mobiiliteknologiaa opetuksessa. Mobiiliteknologian käyttöönottoa puolsi opettajaopiskelijan oma uskomus teknologian

helppokäyttöisyydestä ja hyödyllisyydestä opetuksessa. Tutkimustulokset tukivat käsitystä siitä, että mikäli kasvattajalla on ennalta taitoja ja kokemusta mobiiliteknologian käytöstä vaikuttivat nämä positiivisesti hänen käsityksiinsä sen positiivisista vaikutuksista opetuskäytössä. Tutkimustulokset osoittivat, että tietokoneen käyttöön liittyvillä tavanomaisilla ICT-taidoilla ei ollut positiivista vaikutusta edellä mainittuihin käsityksiin ja taitoihin mobiiliteknologian käytöstä. (Papadakis ja Kalogiannakis 2019.)

Varhaiskasvatuksessa aikuisella on vastuu ottaa selvää laitteiden toiminnasta ja käyttää erilaisia laitteita pedagogisesti oikein, sekä suunnitellusti tuoda niitä mukaan erilaisiin oppimisympäristöihin. On tärkeää opettaa lapsille laitteiden oikeaoppista käyttöä. Teknologian lisääntyneen käytön myötä oppimispelien on todettu lisäävän motivaatiota ja parantavan oppimistuloksia. Erilaiset oppimispelit ja virtuaaliset oppimisympäristöt tukevat lasten kehitystä useista eri näkökulmista; sosiaaliset ja yhteistoiminnalliset taidot kehittyvät, päätöksenteko- ja ongelmanratkaisukyky kasvavat sekä tiedon prosessointi kehittyy. Ilmiönä pelien ja pelillisyyden haltuun ottaminen on varhaiskasvatuksessa vasta alussa, opetuskäyttö edellyttää vielä lisää tieteellistä tutkimusta. (Sarén 2019, 60, 68; Kronqvist ja Kumpulainen 2011, 96.)

Mobiilisovellusten valinta on tärkeässä osassa mediakasvatusta – mikäli sovelluksen halutaan tukevan lapsen kasvua ja kehitystä, pelkän ajanvietteen sijaan. Valittaessa mobiilisovelluksia lasten käyttöön yhdistyy valinnassa sovellusten mahdollisten ikärajojen sekä muiden laatu- ja sisältökriteerien rinnalle varhaiskasvattajan ammatillinen tietotaito lasten ikävaiheista ja kehityksestä sekä lapsista yksilöinä – sovelluksen soveltuvuudesta juuri kyseisille lapsille. Tukea sovellusten valintaan tarjoaa Fred Rogers Centerin (2012) ja National Association for the Education of Young Children (NAEYC) laatimat lasten digitaalisen median laadullisten raamien periaatteet. Laadullisten raamien keskeisiksi tekijöiksi nostetaan lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen turvaaminen, sovelluksen sisällön sekä käytön konteksti, lapsen kognitiiviset ja fyysiset taidot sekä sosioemotionaaliset tarpeet. Näissä laadullisissa raameissa nostetaan esiin myös se, että käyttäjän tulisi pystyä varmistumaan digitaalisen median laadusta todistusaineiston avulla. (Fred Rogers Center 2012, 6–10; Roberts 2019, 173–189.) Näiden laadullisten raamien avulla varhaiskasvattaja voi varmistaa valitsemiensa mobiilisovellusten soveltuvuuden lasten käyttöön.

Papadakis ja Kalogiannakis (2017) tuovat tutkimusartikkelissaan esille sen, kuinka älylaitteiden sovelluskaupoissa ”educational apps” kategoria on yksi suosituimmista ja myydyimmistä. Kehittämistyössämme sovellukset valittiin Google Play-kaupasta, sillä tilaajapäiväkodilla on käytössään Android-laitteet. Google Play-kaupalla on käytössään lapsille ja perheille suunnattujen sovellusten sisällön laatua määrittävä Designed for Families-ohjelma, joka tuottaa aiemmin kuvattujen laatumääritelmien mukaista todennettua tietoa sovellusten laadusta. Tämän ohjelman mukaisesti hyväksytyt sovellukset voi sovelluskaupassa tunnistaa tähtikuvakkeesta sekä ikärajamerkinnästä. Designed for Families-ohjelman hyväksymät mobiilisovellukset ovat varmistetusti sisällöllisesti lapsille suunnattuja, mainoksiltaan lapsille soveltuvia sekä ominaisuuksiltaan ja sisällöltään voimassa olevan asiaankuuluvan lainsäädännön mukaisia. (Google s.a.)

2.2 Lapset median käyttäjinä

Lasten median käytöstä kertovasta Papadakiksen ja Kalogiannakiksen (2017) tutkimuksesta käy ilmi, kuinka jo alle 2-vuotiaat pelaavat ja oppivat käyttäen kosketusnäyttölaitteilla. Papadakis ja Kalogiannakis (2017) tuovat tutkimustuloksissaan ilmi myös sen, kuinka 2–5-vuotiaat käyttävät sujuvasti älylaitteita ennen kuin esimerkiksi solmivat kengän nauhansa tai ajavat polkupyörällä. Myös vuonna 2013 tehdyn Lasten mediabarometri-tutkimuksen tulokset osoittavat median käytön olevan osa jo pientenkin lasten arkea. Erilaisten medioiden ja mediasisältöjen painottuminen näkyy eri ikäisten lasten arjessa. Erilaisia internetin käyttöön pohjautuvia kuva- ja videopalveluita katselevat jo 1–2-vuotiaat. Digitaalisten pelien pelaaminen yleistyy tutkimuksen mukaan 2–4-vuotiailla lapsilla, jotka hyödyntävät pelaamisessa pääasiassa kosketusnäyttöllisiä laitteita. Mediabarometri-tutkimuksesta käy ilmi, että lasten lukemisella ja kirjojen lukemisen kuuntelulla on vahva asema suomalaislasten arjessa. Päivittäin tai lähes päivittäin luettiin ääneen lähes neljälle viidestä alle kouluikäisestä lapsesta, mikä on huomattavasti enemmän kuin esimerkiksi Ruotsissa. Digitaalisia pelejä 0–8-vuotiaista viikoittain tai useammin pelasi 45 %. (Suoninen 2014.)

Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus MEKU:n vuonna 2012 teettämässä tutkimuksesta käy ilmi samansuuntaiset tulokset lasten lukemiseen, kirjojen kuunteluun ja pelilaitteiden käyttöön liittyen. Vuoteen 2010 verrattaessa digitaalisten pelien pelaaminen on lisääntynyt lasten keskuudessa jokaisessa tarkastellussa ikäluokassa ja osaltaan tätä selitetään kosketusnäyttölaitteiden lisääntymisellä sekä helppokäyttöisyydellä. Useimmat kyselyyn osallistuneet pelaavat pelejä yhdessä huoltajan, sisarusten tai ystävien kanssa, mutta esimerkiksi alle 3-vuotiaista 9 % pelaa tutkimuksen mukaan pääasiassa yksin. (Pääjärvi, Hoppo ja Pekkala 2012, 10, 17–18.)

Median käyttöön liittyvistä taidoista lapsilla tekniset taidot kehittyvät ensimmäisenä, mediakasvatuksen suhteen taitoalueilla kehittyminen etenee lapsen muun kehityksen rinnalla. Lapsen taito ymmärtää mediasisältöjä sekä tulkita niitä kehittyä teknisiä taitoja myöhemmin. Median viihdekäytön ei tulisi vähentää lapsen vapaaseen leikkiin käytettyä aikaa, sillä leikillä on keskeinen merkitys lapsen kehitykselle. Sisällön ymmärtämiseen ja tulkintaan liittyvien taitojen kehitykseen vaikuttavat kognitiivisen kehityksen osat – kuten kielen kehitys, tiedonkäsittely sekä kyky erottaa fakta ja fiktio. Lasten ikä, kehitysvaiheet ja yksilölliset erot tulisi huomioida mediakasvatuksen suunnittelussa ja sen sisällyttämisessä osaksi varhaiskasvatuksen toimintaa. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2008, 12–14.)

2.3 Tutkimuksia mediakasvatuksen toteuttamisesta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa

Päiväkodissa mediakasvatusta voidaan toteuttaa erilaisissa tilanteissa sekä hyödyntäen mediaa monista eri näkökulmista ja erilaisin välinein. Suoninen (2008) on tutkinut mediakasvatuksen toteutusta päiväkodin toimintaympäristössä osana Mediamuffinssi-hankkeen jälkeistä arviointitutkimusta. Kyselytutkimuksesta käy ilmi tilanteet, joissa mediakasvatusta päiväkodissa toteutetaan – näitä tilanteita ovat teemapäivät, projektit, toimintatuokioiden, keskustelutuokioiden, opetustuokioiden osana, leikkien osana, taideopetuksen osana sekä arjen tilanteissa. Säännöllisimmin mediakasvatusta toteutettiin arjen tilanteissa, keskustelutuokioissa sekä osana opetustuokioita. Päiväkodissa käsiteltyjä medioita tutkimuksen mukaan olivat televisio, elokuvat, tietokone- ja konsolipelit, internet, muu tietokoneen

käyttö, radio, sarjakuvat ja lehdet, kirjat, puhelin ja mainonta. Käytetyimmiksi näistä päiväkodissa nousivat kirjat, elokuvat, sarjakuvat sekä lehdet. Suoninen (2008) kartoitti tutkimuksessaan myös varhaiskasvattajien työtapoja median käyttöön liittyen. Median käytön työtavoista lasten kanssa esiin nousivat teknisen käytön harjoittelu, yhteiset katselu- ja kuunteluhetket, keskustelu sisällöstä yleisellä tasolla, keskustelu tietystä mediasisällöstä ja omien mediaesitysten tekeminen. Käytetyimpiä työskentelytapoja lasten kanssa olivat yhteiset katselu- ja kuunteluhetket sekä keskustelu sisällöstä yleisellä tasolla. (Suoninen 2008, 41–45.)

Myös Kaakkolammen (2016) päiväkoteihin kohdennetun kyselytutkimuksen tuloksista ilmenee varhaiskasvattajien tapoja toteuttaa mediakasvatusta. Varhaiskasvattajat käsittelivät mediakasvatusta lasten kanssa turvataitoina, tukemalla lapsia median aiheuttamien tunteiden tunnistamisessa ja hallinnassa, arvioimalla yhdessä lasten kanssa heidän mediasuhdeensa ja -käyttäytymistä sekä omien mediatarpeiden tunnistamista. Näiden lisäksi mediakasvatusta toteutettiin tukemalla lapsen median vastaanoton taitoja sekä sosiaalisia taitoja, lasten kanssa harjoiteltiin myös median tuottamisen taitoja. Tutkimustuloksista kävi ilmi myös se, ettei osa kyselyyn vastanneista toteuttanut mediakasvatusta lainkaan. (Kaakkolammi 2016, 25–26.)

Tätä Kaakkolammin (2016) tutkimuksessa ilmennyttä mediakasvatuksen kahtiajakoa tukevat myös Mularin, Valkosen ja Salomaan (2016) tutkimuksessaan esille tuomat näkemuserot varhaiskasvatuksen mediakasvatusympäristöön liittyen. Näkemuserot liittyivät siihen, rakennetaanko varhaiskasvatusympäristö tietoisesti mediavapaaksi vai hyödynnetäänkö lastenkulttuurista ja -mediasta nousseita sisältöjä osana suunnitelmallista ja tavoitteellista varhaiskasvatusta (Mulari, Valkonen ja Salomaa, 2016). Mediakasvatuksen tultua aiempaa vahvemmin osaksi laadukasta varhaiskasvatusta Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) myötä täysin mediavapaiden varhaiskasvatusympäristöjen on täytynyt tarkastella omia toimintatapojaan sekä pedagogiikkaansa. Tällaisten varhaiskasvatusympäristöjen tulee nykyisin sisällyttää toimintaansa mediakasvatusta rakentaen omista lähtökohdistaan.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) uudistuksen jälkeen mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa on yksittäispäiväkodissa tutkineet Karvonen ja Pajunen (2020). Karvosen ja Pajusen (2020) tutkimuksessa kartoitettiin mediavälineiden – ja materiaalien käyttöä päiväkodissa. Kartoitettuja mediavälineitä ja -materiaaleja olivat tietokone, tabletti, puhelin, sanoma- ja aikakauslehdet, kirjat, kamera, kuvat, cd-soitin/muu musiikkisoitin, digitaaliset pelit, internet, sosiaalinen media, mobiiliapplikaatiot, televisio, radio, tulostin ja älytaulu. Harvemmin näistä käytössä olivat kamera ja digitaaliset pelit. Sosiaalista mediaa, mobiiliapplikaatioita, televisiota sekä radiota ei kyseisessä päiväkodissa käytetty mediakasvatuksessa lasten kanssa lainkaan. Mediakasvatusta toteutettiin näillä edellä mainituilla välineillä ja materiaaleilla kuvia ottamalla, tietoa etsimällä, pelaamalla opetuspelejä, tulostamalla, kuuntelemalla musiikkia, katselemalla videoita sekä lukemalla kirjoja ja lehtiä. (Karvonen ja Pajunen 2020, 29–30.)

Mediakasvatusta käsittelevien tutkimusten tuloksissa näkyy yhteiskunnan digitalisoituminen laitteiden kehittymisenä ja valikoiman monipuolistumisena sekä mediakasvatuksen sisällyttämisenä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2018). Mediakasvatuksen laajuuden ymmärtäminen esimerkiksi Suonisen (2008) sekä Karvosen ja Pajusen (2020) tutkimustulosten myötä avaa varhaiskasva-

tuksen kentällä tapahtuvaa käytännön mediakasvatusta kaikessa monipuolisuudessaan – mediakasvatusta tapahtuu päiväkodin arjessa, niin arjen vuorovaikutustilanteissa kuin suunnitelluissa toimintahetkissä medialaitteiden parissa.

3 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

Kehittämistyöllemme tärkeän teoriataustan luo Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) on Varhaiskasvatustalain (2018) perustuva valtakunnallinen määräys, jolla Opetushallitus ohjaa valtakunnallisella tasolla varhaiskasvatuksen toteutusta, laadua ja tavoitteita. Valtakunnallisia Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2018) täydentävät paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) luo varhaiskasvatukselle pedagogisen toiminnan viitekehysten, joka rakentuu laaja-alaisen osaamisen pohjalle yhdistäen lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet oppimisen alueisiin. (Opetushallitus 2019, 7, 36–37.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2018) kehittämistyömme teemoissa nousevat esiin oppaan kategorioiksi valittujen oppimisen alueiden ohella erityisesti lasten osallisuus sekä arviointi varhaiskasvatuksessa.

3.1 Oppimisen alueet

Varhaiskasvatussuunnitelmassa olevat viisi oppimisen aluetta kuvaavat pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Nämä viisi kokonaisuutta ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Oppimisen alueiden aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan lasten mielenkiinnon ja osaamisen mukaan. Toiminnan keskeisiä lähtökohtia ovat lasten kysymysten huomioiminen ja mielenkiinnon kohteet sekä sen varmistaminen, että pedagoginen toiminta edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista. (Opetushallitus 2019, 40.) Kehittämistyömme teoriataustan ja tuotoksen viitekehystenä käytimme näitä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) oppimisen alueita. Jaottelemalla sovellukset oppimisen alueittain kategorioihin tuemme pedagogista suunnittelutyötä ja tuomme oppimisen alueita paremmin näkyväksi osaksi varhaiskasvatuksen arkea.

3.1.1 Kielten rikas maailma

Kaikkea oppimista tukee kielen kehittyminen. Kielenkehityksen keskiössä on lapsen ympäröinti rikkaalla kielimaailmalla. Onkin tärkeää keskustella lapsen kanssa, vaikkei lapsi vielä itse osaisi puhua. Lasten kanssa työskennellessä aikuiset toimivat lapselle kielellisenä mallina. Tämän vuoksi onkin erittäin tärkeää pohtia kriittisesti, millä tavalla aikuinen käyttää kieltä. Lapsi oppii kieltä jatkuvasti ympäristöstä ja varhaiskasvatuksessa huomioidaan monipuolinen kieliympäristö. Kun puhetta opitaan tuottamaan ja ymmärtämään, sanavarasto laajenee ja lapsi oppii ohjaamaan omaa toimintaansa sekä toisen toimintaa esimerkiksi leikin aikana. Tämän kielen kehityksen myötä vuorovaikutuksessa toimiminen toisten kanssa helpottuu ja sen merkitys syvenee. (Ahonen 2017, 166–168.)

Kielen kehitys on hyvin yksilöllistä ja saman ikäiset lapset voivat kehittyä hyvinkin eri tahtiin. Tästä syystä kielen kehitystä tulisikin lähestyä pedagogiikan kannalta yksilöllisesti. Kielellinen identiteetti kehittyy lapsen kielen kehittyessä. Tällä tarkoitetaan lapsen suhdetta kieleensä ja tietoutta oman ryhmän kielestä. Oma äidinkieli tai paikallinen murre voi määritellä omaa kielellistä identiteettiä voimakkaastikin. (Ahonen 2017, 167.)

Lasten sanavaraston laajentuessa ja kielellisen muistin kehittyessä ilmaisu monipuolistuu. Aikuisten tehtävänä on tietoisesti tukea tätä kehitystä esimerkiksi lorujen ja laululeikkien avulla. Lukeminen,

tarinoiden kerronta ja kiireetön keskustelu lapsen kanssa auttavat lasta pohtimaan sanojen ja tekstien merkitystä sekä oppimaan käsitteiden merkitystä. Lastenkirjallisuuteen tutustutaan monipuolisesti, lapsille tarinoidaan ja heitä kannustetaan keksimään itse tarinoita. (Opetushallitus 2019, 42.)

3.1.2 Ilmaisun monet muodot

Musiikillisen, kuvallisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun tavoitteellinen kehittäminen on varhaiskasvatuksen tehtävä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on myös tutustuttaa lasta kulttuuriperintöön ja eri taiteenaloihin. Lapsille on luonteenomaista ilmaista itseään luovasti eri ilmaisumuotoja yhdistellen ja käyttäen. Lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja käyttäen. Kyky luoda mielikuvia ja kuvitella kehittää lapsen eettistä ajattelua, taiteellinen ilmaisu ja kokeminen edistävät lapsen sosiaalisia taitoja ja myönteisen minäkuvan syntymistä. (Opetushallitus 2019, 42.)

Ilmaisumuotoihin tutustuttaessa merkityksellistä on ohjaus, oppimisympäristön esteettisyys, innostavuus ja saatavilla olevat monipuoliset välineet ja materiaalit. Lapset saavat kokeilla erilaisia työtapoja erilaisissa oppimis- ja lähiympäristöissä. Lasten yksilöllistä ilmaisua tuetaan sekä lasten yhteiselle luovuudelle annetaan aikaa ja tilaa. Edellä mainituilla tavoilla lapsille tarjotaan keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä puhuttavalla ja innostavalla tavalla. Leikkien ja harjoitusten tavoitteena on tarjota lapselle monipuolisia kielellisiä ja kehollisia kokemuksia. (Opetushallitus 2019, 43–44.)

Musiikillisen ilmaisun tavoitteena varhaiskasvatuksessa on vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin sekä tuottaa lapselle musiikillisia kokemuksia. Lasten kanssa lauletaan, kuunnellaan musiikkia, liikutaan musiikin mukana ja kokeillaan erilaisia soittimia tavoitteena ohjata havainnoimaan ja kuuntelemaan ääniympäristöä. Näin lapset saavat kokemuksia perussykkeestä, sanarytmeistä ja kehosoitamisesta. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään, musiikin tuomia ajatuksia ja tunteita esimerkiksi tanssien, kertoen tai kuvallisesti ilmaisten. (Opetushallitus 2019, 43.)

Kuvallisen ilmaisun tarkoituksena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, kulttuuriperintöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Maalaamalla, piirtämällä, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, materiaaleja ja välineitä. Tarkoituksena on tarjota tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä omasta luovuudesta ja kädenjäljen näkemisestä nauttimista. Omien ideoiden toteuttaminen käyttäen ja yhdistellen erilaisia materiaaleja tarjoaa lapselle mahdollisuuden itse kokeilla, tutkia ja oppia erilaisia tekniikoita, joita työskentelyssä tarvitaan. Samalla harjoitellaan suunnittelutaitoja, luovaa ongelmanratkaisua sekä rakenteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemusta. (Opetushallitus 2019, 44.)

Sanallisen ja kehollisen ilmaisun tavoitteena on leikkien ja harjoitusten kautta tarjota lapsille mahdollisuuksia monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemukseen. Tällaiseen sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun lapsia rohkaistaan esimerkiksi draaman, tanssin ja leikin keinoin. Lasten kanssa yhdessä työskentelään heidän kokemiaan sekä havaitsemiaan tai mielikuvituksesta nousevia asioita - näin lapset saavat kokemuksia spontaanista ja yhteisesti suunnitellusta luovasta prosessista. (Opetushallitus 2019, 44.)

3.1.3 Minä ja meidän yhteisömme

Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen hänen sosiaalinen elinympäristönsä laajenee huomattavasti. Oman kodin arvot ja toimintamallit eivät olekaan samat kaikilla ja onkin hyvin epätodennäköistä, että nämä arvot ja toimintamallit sulautuisivat yhteen ilman erityistä panostusta. Minä ja meidän yhteisömme oppimisen alueena ohjaakin varhaiskasvatusta kohti kaikille tasa-arvoista ja yhtenäistä varhaiskasvatusta. (Ahonen 2017, 222.) Lasten kanssa pohditaan heitä askarruttavia eettisiä kysymyksiä niin että he voivat tuntea olonsa turvallisiksi ja hyväksytyiksi. Teemoista korostuvat ystävyys, oikean ja väärän erottaminen, oikeudenmukaisuus sekä pelon, surun ja ilon aiheet. Ryhmän säännöt, ja perusteet niille, tulee myös pohtia yhdessä lasten kanssa. (Opetushallitus 2019, 45.)

Varhaiskasvatus tukee lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisönsä monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimisen taitoja. Näitä taitoja harjoitellaan ja niihin tutustutaan katsomusten ja eettisen ajattelun näkökulmista, lähiyhteisön historiaan ja nykyhetkeen tutustumalla sekä mediakasvatuksen eri keinoin. Luonnollinen tapa tarkastella katsomuksia ovat esimerkiksi juhlat ja tapahtumat sekä päivittäiset tilanteet kuten ruokailu tai pukeutuminen. Lasten kanssa tarkastellaan lapsiryhmässä ilmeneviä uskontoja ja muita katsomuksia, antaen tilaa ihmettelylle ja kysymyksille. Lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden tarkastelun tavoitteena on kasvattaa lapsia ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia, sekä suunnata lasten mielenkiintoa historiallisiin tapahtumiin ja tilanteisiin. Lasten kanssa on hyvä pohtia kuinka voimme vaikuttaa tulevaisuuden toteutumiseen, peilata menneisyyttä ja nykyisyyttä keskenään. (Opetushallitus 2019, 44–45.) Mediakasvatusta olemme käsitelleet tarkemmin raporttimme Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -luvussa.

3.1.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Tutustuessaan erilaisiin oppimisympäristöihin ihmetellen ja tutkien sekä oivaltaen ja pohtien lapsen ymmärrys laajenee. Lasten ihmettelylle ja oivaltamiselle tulee antaa aikaa ja tilaa. (Ahonen 2017, 247.) Lapsia ohjataan luonnossa ja rakennetussa tilassa tutkimiseen ja toimimiseen sekä annetaan valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea matemaattista ajattelua, ympäristö- ja teknologiakasvatusta. (Opetushallitus 2019, 46.)

Matemaattisessa ajattelussa lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota muotoihin, määriin ja erilaisiin muutoksiin arjen eri tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Lukumääriin ja numeroleikkeihin tutustutaan esimerkiksi lorujen ja riimien avulla sekä käydään läpi aikakäsitteitä yhdessä lasten kanssa vuorokauden- ja vuodenaikoja havainnoimalla. (Ahonen 2017, 249.) Lasten geometrista ajattelua vahvistetaan mahdollistamalla erilaisilla materiaaleilla ja tarvikkeilla muovailu sekä rakentaminen (Opetushallitus 2019, 46).

Ympäristökasvatus ohjaa lapsia kohti kestävästä elämäntapaa ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä vahvistaa lasten luontosuhdetta. Ympäristökasvatuksen oppimisympäristöjä ovat niin lähi- luonto, kuin rakennettu ympäristö. Lasten ympäristösuhdetta ja kykyä nauttia luonnosta vahvistetaan myönteisten luontokokemusten kautta, muun muassa retkeilemällä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä tutkimalla ympäristöä eri tavoin. Lasten kanssa keskustellaan luonnonilmiöistä ja

eri vuodenaajoista sekä tehdään niistä havaintoja. Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä. (Opetushallitus 2019, 47.)

Teknologiakasvatuksen tavoitteena varhaiskasvatuksessa on tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan kannustaminen. Olennaista on rohkaista lapsia kysymään ja kyseenalaistamaan – etsien yhdessä vastauksia pohditaan ja muodostetaan päätelmiä lapsia askarruttavista kysymyksistä. Teknologiakasvatuksen näkökulmasta erityistä huomiota kiinnitetään erilaisten laitteiden ja koneiden turvalliseen käyttöön, niiden toimintaan ja käyttömahdollisuuksiin tutustutaan yhdessä lasten kanssa. (Opetushallitus 2019, 47.)

3.1.5 Kasvan, liikun ja kehityksen

Liikkuminen, ruokakasvatus, terveys ja turvallisuus liittyvät kasvan, liikun ja kehityksen oppimisen alueeseen. Tavoitteena on edistää yhdessä huoltajien kanssa elämäntapana fyysistä aktiivisuutta sekä rakentaa elämäntapaa lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle pohjalle. Tämä oppimisen alueen tarkoituksena on tukea erityisesti itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen laaja-alaista oppimista. (Opetushallitus 2019, 47.)

Liikkumisen ilo ja liikunnan monipuolisuuteen innostaminen kuuluvat varhaiskasvatuksen tavoitteisiin. Tavoitteena on kannustaminen ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina sekä fyysinen aktiivisuus erilaisissa tiloissa ohjatun liikunnan lisäksi, toimien yhteistyössä huoltajien kanssa. Lapsille opetetaan kullekin vuodenaikalle tyypillisiä tapoja ulkoilla. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten perusmotorisia taitoja sekä kehontuntemusta ja –hallintaa, hyödyntäen eri aisteja ja liikkumisen välineitä. Liikkumisen kokemuksia tulee tapahtua yksin, parin tai ryhmän kanssa ja niiden tulee kestoltaan, nopeudeltaan ja intensiteetiltään vaihdella. Lasten tulee voida nauttia monipuolisesti liikkumisesta eri tilanteissa, joten aikuisten tulee suunnitella päivän toiminnan sisältö niin, että siihen on mahdollisuus niin sisä- ja ulkotiloissa. (Opetushallitus 2019, 47–48.)

Myönteinen suhtautuminen ruokaan ja syömiseen sekä tuki monipuoliseen ja terveellisiin ruokatuksiin ovat ruokakasvatuksen tavoitteita. Kiireetön ruokailu, ruokapöytätavat, ruokarauha ja yhdessä syöminen kuuluvat päivittäisiin ateriahetkiin, jolloin lapsia ohjataan monipuoliseen ja riittävään syömiseen sekä omatoimiseen ruokailuun. Ruokiin tutustutaan eri aisteja käyttäen ja ruuista keskustelemalla. (Opetushallitus 2019, 48.)

Lasten terveyttä ja turvallisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa, keskustellen liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkityksestä hyvinvoinnille ja terveydelle. Pukeutumis-, ruokailu-, leikki- sekä ulkoilutilanteissa turvallisuuteen liittyviä asioita opetellaan yhdessä lasten kanssa. Samoin harjoitellaan lähiympäristössä liikkumista ja sääntöjä sekä tapoja turvalliseen liikkumiseen. (Opetushallitus 2019, 48.)

3.2 Lasten osallisuus

Lasten mielipiteiden kuulemisesta ja osallisuutta vahvistettiin kehittämistyössämme ottamalla heidät aktiivisesti mukaan mobiilisovellusten testausvaiheeseen sekä antamalla heille mahdollisuus arvioida testaamansa sovellukset ja vaikuttaa tältä osin oppaan sisältöön. Testaustilanteet toteutettiin pienryhmätoimintana ja sovellusten arviointia varten laadittiin jokaisesta sovelluksesta lasten käyttöön

kolmiasteinen hymiöarviointikysely. Osallisuus voidaan nähdä vaikutusmahdollisuutena tai tätä laajemmin osallisena ja mukana olemisena – näiden osallisuuden määritelmien kautta liittyy osallisuuden myös vahvasti kokemuksellinen elementti (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi ja Siimes 2016, 161).

Turja ja Vuorisalo (2017) nostavat esiin sen, kuinka osallisuus voi ilmetä eri tavoin eri yhteyksissä. Varhaiskasvatuksessa lasten mielipiteet ja toiveet tulee selvittää sekä ottaa huomioon suunniteltaessa yksilöllisesti jokaisen lapsen varhaiskasvatusta. Lasten näkökulmat asioista saattavat poiketa varhaiskasvattajien käsityksestä, mikä korostaa entisestään lasten mielipiteiden kuulemisen sekä vaikutusmahdollisuuksien tärkeyttä. Osallisuuteen sisältyy kaikkien osapuolten mahdollisuus vaikuttaa toimintaan sekä yhteisöön ja yhdessäoloon – osallisuus näkyy vahvasti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tarkasteltaessa varhaiskasvatuksen toteutusta, sekä lasten elämää myös laajemmin, tulisi lasten osallistuminen mahdollistaa erilaisten prosessien jokaiseen vaiheeseen – suunnittelusta ja toimeenpanosta alkaen. Kuulluksi tulemisen ohella kriittinen osa lasten osallisuutta on osallistuminen arviointiin sekä päätöksentekoon. Toimijuus sisältää käsityksen lapsista aktiivisina osallistujina, toimijuuden ytimessä on vuorovaikutuksellinen osallisuuden elementti. (Turja ja Vuorisalo 2017, 42–55.) Myös Lipponen, Kumpulainen ja Hilppö (2020) tuovat toimijuutta käsittelevässä tutkimuksessaan esille osallisuuden ja toimijuuden välisen yhteyden – osallisuuden myötä vahvistamme myös lasten toimijuutta sekä luomme niitä molempia edistäviä käytäntöjä.

Turja (2017) tuo artikkelissaan esille jo edellä kuvattua osallisuutta ja sen vuorovaikutuksellisuutta kuvaavan lasten osallisuuden mallin. Tässä mallissa osallisuutta tarkastellaan lasten valtaistumisen sekä vaikutuspiirin näkökulmista. Vaikutuspiiri etenee ikään kuin janana lapsen henkilökohtaisesta lasten keskinäiseen osallisuuden vaikutuspiiriin, edeten sitten lasten ja aikuisten yhteiseen vaikutuspiiriin ja lopulta tätä laajemmin yhteisöön. Tässä osallisuuden mallissa kuvataan lapsen valtaistumista janalla edeten mukana olosta kuulluksi tulemiseen, josta edetään vaihtoehdoista valintaan sekä luvan pyytämiseen – seuraavana janalla on lasten oma toiminta ja korkeimmalla yhteistoiminta. (Turja 2017, 46–48.) Osallisuus ja sen ”tasot” vaihtelevat varhaiskasvatuksen arjessa ja eri hetkissä näillä asteikoilla osallisuutta ei tule ajatella isona kokonaisuutena, joka etenisi aina asteikoilla portaalta toiselle lineaarisesti.

Keskiössä tässä Turjan (2017) osallisuuden mallissa ovat sen mahdollistamisen näkökulmasta ikään kuin pohjaa luomassa luottamus, kommunikaatio, tieto-osallisuus sekä pääsy materiaalisiin resursseihin. Tämä lasten osallisuuden malli sisältää myös hyvän konkreettiselle tasolle tuodun toimintaprosessin vaiheistuksen, jonka avulla lasten osallisuuden tasoa ja toteutumista voi tarkastella eri vaiheissa yksittäistä varhaiskasvatuksen prosessia. Toimintaprosessin vaiheet ovat osallistuminen, ideointi, suunnittelu, päätöksenteko, toimeenpano ja arviointi. Varsinaisten prosessivaiheiden rinnalle on tässä mallissa tuotu osallistuminen, sillä on tilanteita, joissa lapsi kokee osallisuutta jo osallistumisen kautta, kaipaamatta välttämättä aktiivisempaa roolia. (Turja 2017, 47.) Tämä lasten osallisuuden malli tarjoaa myös teoriataustaa sekä vaiheistusta siitä, kuinka kehittämistyötä voidaan toteuttaa yhdessä lasten kanssa heidän osallisuuttaan vahvistaen.

3.3 Arviointi

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) lasten osallisuus näkökulma velvoittaa varhaiskasvattajia ottamaan lapset mukaan erilaisiin varhaiskasvatuksen arviointiprosesseihin. Parrila ja Fonsén (2016) kuvaavat lasten roolia arvioijina tärkeäksi sosiologisten ja pedagogisten perusteluiden näkökulmista. Arviointi on sosiologisesta näkökulmasta ennen kaikkea lasten oikeutta tulla kuulluksi sekä osallistua ja vaikuttaa. Pedagogisesta näkökulmasta arviointiin osallistuminen toimii lasten väylänä opetella demokraattista päätöksentekoa ja tukee vastuulliseksi kansalaiseksi kasvua. Kysyttäessä ja kuullessa lasten näkemyksiä he oppivat, että he voivat valinnoillaan vaikuttaa toiminnan suunnitteluun ja heidän mielipiteillään on väliä. (Parrila ja Fonsén 2016, 64–65.) Arviointia suunniteltaessa tulee ottaa huomioon muutamia keskeisiä kysymyksiä - ensimmäisenä miksi ja mitä arvioidaan. Tämän jälkeen se, ketkä arvioivat ja millaisia menetelmiä arvioinnissa käytetään. Seuraavana arvioinnin suunnittelun kysymyksenä on, miten dokumentoidaan arviointi ja sen tulokset. Lopuksi jo suunnitteluvaiheessa on tärkeää pohtia, miten arviointitietoa hyödynnetään. (Parrila ja Fonsén 2016, 59–61.)

Kehittämistyömme testausvaiheessa arvioijina toimivat lapset ja arvioinnin kohteena olivat testattavat mobiilisovellukset. Lapset pääsivät toteuttamaan arviointia testaustilanteiden yhteydessä antaessaan henkilökohtaiset arvionsa testaamistaan mobiilisovelluksista. Lapsilta kerättiin sovellusarviointoja, mikä tuki Parrilan ja Fonsénin (2016) osallisuuden sosiologisesta näkökulmasta lasten mielipiteiden kuulemista. Lasten antamien arvioiden ja käyttökokemusten avulla varmistuttiin sovellusten käytettävyydestä heidän näkökulmastaan. Valittaessa arviointimenetelmää kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että arviointikysely toteutettiin lasten ikätaso huomioiden käyttämällä kolmitasoista hymiökyselyä. Parrila ja Fonsén (2016) tuovat esille sen, kuinka lasten toimiessa arvioijina voidaan arvioinnin tukena käyttää havainnollistavia symboleja, kuten hymynaamoja – tällöin täytyy kuitenkin varmistaa, että lapsi ymmärtää käytettyjen symbolien merkitykset.

Meidän kyselyssä hyödyntämämme hymiökuvat olivat päiväkodin arjesta jo entuudestaan tuttuja joillekin lapsille ja jokaisen arviointitilanteen aluksi aikuinen avasi vielä lapsille symbolien merkityksen. Kehittämistyössämme lasten hymiöarviointikyselyjen vastaukset dokumentoitiin yhteenvetona kyselytuloksista Google Forms-palveluun. Arviointitietona toimiva kyselytulosten yhteenveto vaikutti siihen, mitkä mobiilisovellukset lopulta valikoituivat kehittämistyömme tuotoksena tehtyyn mobiilisovellusten oppaaseen. Lasten mielipiteiden merkityksen korostaminen tuki lasten osallisuutta Parrilan ja Fonsénin (2016) kuvauksen mukaisesti arvioinnin pedagogisesta näkökulmasta.

Arvioinnin merkitys varhaiskasvatuksessa korostuu sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) että Varhaiskasvatuslaissa (2018). Nämä asiakirjat velvoittavat varhaiskasvatusta tarjoavia tahoja sekä varhaiskasvatuksen henkilökuntaa systemaattiseen suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyöhön eri tasoisten varhaiskasvatussuunnitelmien kautta. (Opetushallitus 2019; Varhaiskasvatuslaki 2018.) Varhaiskasvatuksessa tehtävä arviointi on erityisesti laadun varmistamisen sekä varhaiskasvatuksen kehittämisen näkökulmista tärkeä osa varhaiskasvattajien työtä. Arviointityöskentelyä toteutetaan varhaiskasvatuksessa niin suhteessa lapsihavainnointiin kuin oman työn reflektointiin ja työkäytäntöihin – tämä nähdään yhtenä varhaiskasvattajan tärkeimmistä taidoista (Heikka, Hujala,

Turja ja Fonsén 2017, 54–60). Kehittämistyössämme varhaiskasvattajat toteuttivat arviointia vastamalla oppaan tekoa taustoittavaan aloituskyselyyn sekä oppaasta tehtyyn palautekyselyyn. Aloituskyselyn kautta varhaiskasvattajat peilasivat omaa tämänhetkistä mediakasvatukseen liittyvää pedagogista työskentelyään kysymyksiin vastaamalla. Palautekyselyyn vastaaminen voidaan nähdä myös osana varhaiskasvattajien pedagogista suunnittelu- ja arviointityöskentelyä - heidän peilatessaan oppaan sisältöä sekä merkittävyyttä oman ammatillisen työnsä tueksi ja työvälineeksi tulevaisuudessa. Palautekyselystä saatua arviointitietoa hyödynnettiin kehittämistyömme pohdinnassa. Pohdinnassa muodostimme käsitystä siitä, missä onnistuimme sekä mitä olisimme voineet tehdä toisin ja pohtiessa tuotoksen merkittävyyttä sekä käyttö- ja soveltamismahdollisuuksia tulevaisuudessa.

4 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS & TAVOITE

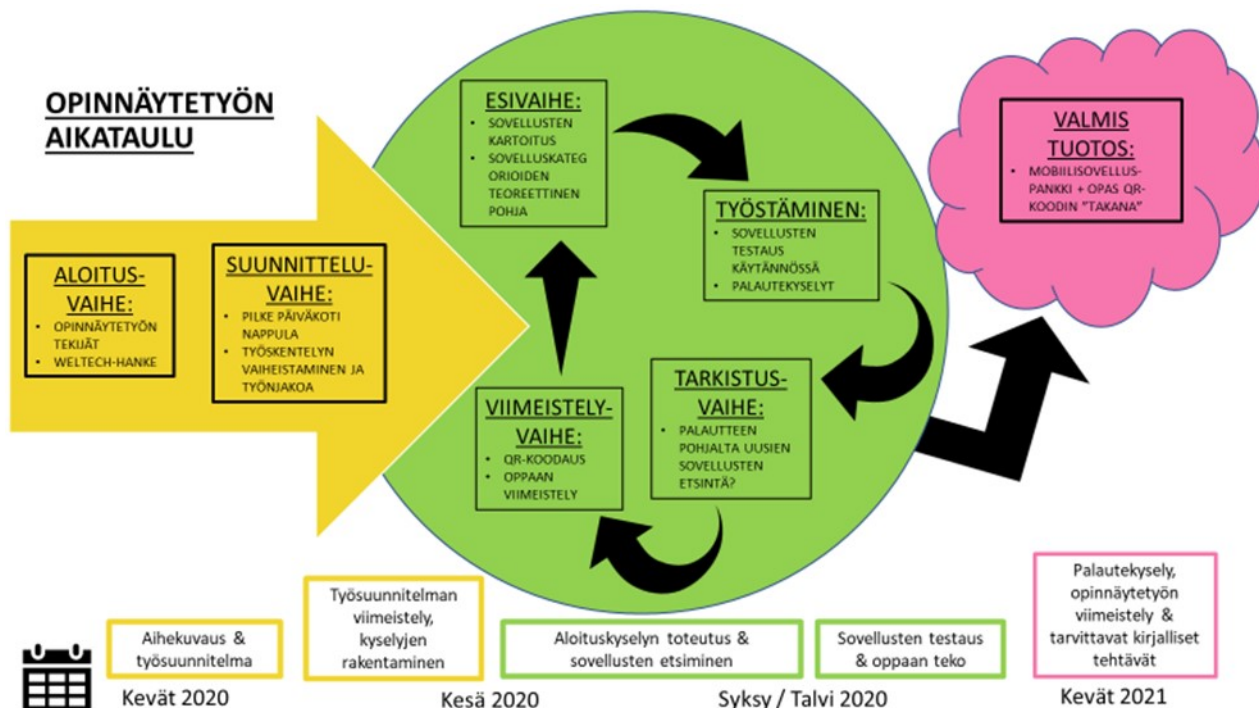
Kehittämistyömme tarkoituksena oli luoda käytännön työväline, tuotos. Tuotoksena suunniteltiin varhaiskasvatuksen henkilökunnan käyttöön soveltuva mobiilisovelluksista koostuva opas. Opas pitää sisällään kategorioittain jaoteltuja mobiilisovelluksia sekä lyhyet kuvaukset sovellusten sisällöistä. Mobiilisovelluksia kartoitettaessa ja valittaessa kiinnitimme erityisesti huomioita siihen, että ne soveltuvat varhaiskasvatukseen lasten käyttöön. Osana mediakasvatusta lasten mobiilisovellusten käytön tulisi tapahtua vuorovaikutuksessa varhaiskasvattajien kanssa, mikä tulee ottaa huomioon käytäessä oppaan mobiilisovelluksia. Teoriaviitekehyksenä mobiilisovellusten valinnassa käytimme Fred Rogers Centerin (2012) ja National Association for the Education of Young Children (NAEYC) yhteistyössä julkaisemia lapsille tarkoitettua digitaalisen median laadullisia raameja. Valmiista tuotoksesta tehtiin PDF-muotoinen sähköinen opas.

Kehittämistyön tavoitteena oli helpottaa varhaiskasvatuksen henkilökunnan suunnittelutyötä tarjoamalla valmiiksi kartoitettuja mobiilisovelluksia varhaiskasvatuksen toimintaympäristöihin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2018) nostetut oppimisen alueet loivat pedagogisen pohjan ja viitekehyksen sovellusten valinnalle. Oppimisen alueet tukivat oman oppimisemme lisäksi myös valmiista tuotosta käyttäviä varhaiskasvatuksen työntekijöitä heidän pedagogisessa työskentelyssään. Valmis opas tukee varhaiskasvatuksen työntekijöitä kahdesta eri näkökulmasta, teknologian käytön suhteen epävarmoja työntekijöitä tuetaan tarjoamalla valmiiksi etsittyjä mobiilisovelluksia. Toisena näkökulmana pedagogiseen työskentelyynsä varmuutta kaipaavat varhaiskasvattajat saavat oppaasta käyttöönsä pedagogiselta sisällöltään laadukkaita mobiilisovelluksia.

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

5.1 Kehittämistyön aloitus- ja suunnitteluvaiheet – resurssit & aikataulu

Kehittämistyönä opinnäytetyömme noudattelee konstruktivistista mallia, yhdistäen kehittämishankkeiden lineaarisen ja spiraalimallien vaiheita sekä sisältöjä (Kuva 1). Konstruktivistisen mallin vaiheet etenevät aloitus- ja suunnitteluvaiheiden kautta käytännön toteutukseen, joka pitää sisällään esivaiheen, työstämisen, tarkistus- ja viimeistelyvaiheet. Nämä käytännön toteutuksen vaiheet voivat toistua opinnäytetyöprosessin aikana kehänomaisesti useita kertoja ennen lopullisen tuotoksen valmistamista. (Salonen 2013, 16–20.)

KUVA 1. Opinnäytetyöprosessimme vaiheet ja aikataulu konstruktivistista mallia mukailien.

Yhtenä kehittämistyön resurssina toimi alkukartoituksena toteutettu työntekijöiden haastattelu, jonka vastaukset kulkivat teorian tiedon rinnalla sovelluksia valittaessa. Prosessin aikana tarvittavia resursseja olivat tabletit, joilla etsimme ja testasimme mobiilisovelluksia sekä toteutimme lasten palautekyselyt. Hyödynsimme itsellämme jo olemassa olevia tabletteja sekä testauksilanteissa tilaajapäiväkodin tabletteja. Kehittämistyössä hyödynsimme ilmaisia mobiilisovelluksia sekä internetsivustoja ja -ohjelmia. Sovellusten testauksilanteet lasten kanssa toteutettiin pienryhmätoimintana. Kehittämistyöstä ei syntynyt kustannuksia tilaajalle eikä opinnäytetyötä tekeville opiskelijoille.

Kesällä 2020 teimme itsenäistä taustatyötä kategorioiden sisältöjä vastaavien mobiilisovellusten etsimisen ja testauksen parissa sekä viimeistelimme työsuunnitelman. Palautekyselyt sovelluksille loimme sitä mukaa, kun löysimme testaukseen sopivia sovelluksia. Syksyn 2020 ja alkutalven 2021 aikana toinen opinnäytetyötä tekevästä opiskelijasta testasi mobiilisovelluksia lasten kanssa ja toinen rakensi oppaaseen tulevaa informaatiota sekä koosti palautekyselyjen tuloksia. Alkuvuoden 2021

aikana viimeistelimme oppaan visuaalisen ilmeen. Oppaan valmistuttua lähetimme sen tilaajalle sekä keräsimme siitä palautetta palautekyselyllä.

5.2 Kehittämistyön esi- ja työstämisvaiheet

Kehittämistyön esivaiheessa tapahtuneen sovellusten kartoituksen pohjana toimi kysely, jonka avulla kartoitimme jo käytössä olevia sovelluksia sekä toiveita siitä, millaisissa tilanteissa ja millaisia mobiilisovelluksia varhaiskasvattajat haluaisivat pedagogisessa työskentelyssä hyödyntää. Työstämisvaiheessa käyttäjänäkökulmasta testattavia sovelluksia arvioivat testaustilanteisiin osallistuneet lapset. Palautekysely lapsille toteutettiin lasten ikätaso huomioiden kuvallista hymiöasteikkoa hyödyntäen. Lopullinen opas rakentui kolmen osatekijän pohjalta; alkukartoituskysely, sovellusten laadullinen arviointi sekä lasten arviot testatuista sovelluksista (Kuva 3).

Kysely on aineistonhankintamenetelmä, joka vaatii tietoista suunnittelua ja valintoja toteutustavan, kysymysten asettelun sekä vastaajien valinnan suhteen. Tarkoitus ja kohderyhmä vaikuttavat valittavaan kyselymuotoon. Tutkimuksellinen valinta on myös se, pyydetäänkö aineiston keruuvaiheessa kyselyvastaukset yksittäin vai useammalta vastaajalta samanaikaisesti. Kysymysten rakentamisen tulee toteutua tutkimuksen tavoitteiden sekä tutkimuskysymysten mukaan. Kyselyn laatimiseen ja toteuttamiseen liittyvät valinnat vaikuttavat kyselystä saataviin vastauksiin, vastausten määrään, vastausten sisältämään informaatioon sekä kyselyn luotettavuuteen. Avoimen kyselyn etuna voidaan nähdä mahdollisuudet uusien ideoiden esiin nousuun vastauksista sekä vastaajan mahdollisuus perusteelliseen mielipiteensä kertomiseen. Avoimen kyselyn etuna on myös vastausten monipuolinen luokittelumahdollisuus. (Jyväskylän yliopisto s.a.; Valli 2018, 81–99.)

Oppaan osatekijöistä ensimmäinen (Kuva 3), alkukartoituskysely käytössä olevista sovelluksista ja toiveista sovellusten käytön suhteen, toteutettiin Google Forms- sovelluksen avulla kaikille tilaajapäiväkodin varhaiskasvattajille, jotka halusivat osallistua kyselyyn. Google Forms-sovellus on ilmainen alusta kyselyjen ja gallupien luomiseen sekä vastausten analysointiin. Alkukartoituskyselyn kysymykset olivat; mitä sovelluksia käytät lasten kanssa päiväkodin arjessa, millaisia sovelluksia kaipaisit, millaisissa arjen/pedagogisissa tilanteissa käytät sovelluksia ja millaisissa arjen/pedagogisessa tilanteissa haluaisit hyödyntää sovelluksia. Alkukartoituskysely luotiin käyttäen avoimia kysymyksiä ja sen sisällönanalyyssissa hyödynnettiin laadullisen tutkimuksen sisällönanalyyssimenetelmiä (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 78–98).

Kysymysten asettelun ja sisällönanalyyssin lähtökohtana oli varmistua jo käytössä olevien mobiilisovellusten laadusta sekä kartoittaa tarkemmin ne varhaiskasvatuksen toimintaympäristöt, joissa mobiilisovelluksia käytettiin tai tahdotaan käyttää. Kysymyksellä mitä sovelluksia käytät lasten kanssa päiväkodin arjessa, halusimme kartoittaa jo käytössä olevia sovelluksia niiden laadun näkökulmasta ja myös tarjotaksemme oppaassa mahdollisimman paljon käyttäjille uusia mobiilisovelluksia. Kysymyksillä millaisissa arjen/pedagogisissa tilanteissa käytät sovelluksia ja millaisissa arjen/pedagogisessa tilanteissa haluaisit hyödyntää sovelluksia, halusimme kartoittaa - millaisiin toimintaympäristöihin sovelluksia kaivataan sekä vastata mahdollisesti yksittäisiin tarkkoihin tarpeisiin arjessa. Seuraavissa

kappaleissa kyselyn vastauksista on muodostettu sisällönanalyysiä käsitellen jo käytössä olevat sovellukset omana kokonaisuutenaan ja yhdistäen yhdeksi kokonaisuudeksi arjen/pedagogiset tilanteet, joissa sovelluksia käytetään tai haluttaisiin käyttää tulevaisuudessa.

Kehittämistyössämme alkukartoituskyselyn vastausaika oli 2 viikkoa. Kyselyn vastauksia hyödynnettiin testaukseen valittavien sovellusten valitsemisessa. Alkukartoituskyselyyn saimme yhteensä neljä (4) vastausta. Jo käytössä olevista sovelluksista esiin nousivat MouseTimer, Lasten Areena ja Yle Areena, YouTube, Matikkajuna, Toontastic, Chadderkid ja Pinterest. Näiden lisäksi vastaukset sisälsivät muutamia www-sivustoja, joilla ei ole mobiilisovellusta, kuten Papunet ja Iltasatu.org. Kyselyyn vastanneet varhaiskasvattajat kertoivat käyttävänsä mobiilisovelluksia hyödyksi eniten päivälepohetkiin sekä rauhoittumiseen ja lauluhetkiin liittyen. Edellä mainittujen lisäksi sovelluksia hyödynnettiin liikuntahetkiin sekä joogaan, palapeliin pelaamiseen, ulkoilun/retkien yhteydessä, tiedon etsinnässä sekä opetuksellisissa tilanteissa, kuten viskaritehtävien yhteydessä. Vastauksissa kysymykseen millaisissa arjen/pedagogisissa tilanteissa varhaiskasvattajat haluaisivat hyödyntää mobiilisovelluksia, eniten yksittäisenä tilanteena nimettiin pienryhmätoiminta. Lisäksi mainittiin opetuskäyttö ja kaikenlaiset arjen tilanteet. Yhdessä vastauksessa kaivattiin myös nykyistä enemmän tietoa erilaisista sovelluksista, jotta osaisi itse sitten hyödyntää niitä monipuolisesti arjen tilanteissa – erityisesti ”opettavaiset” sovellukset kiinnostivat.

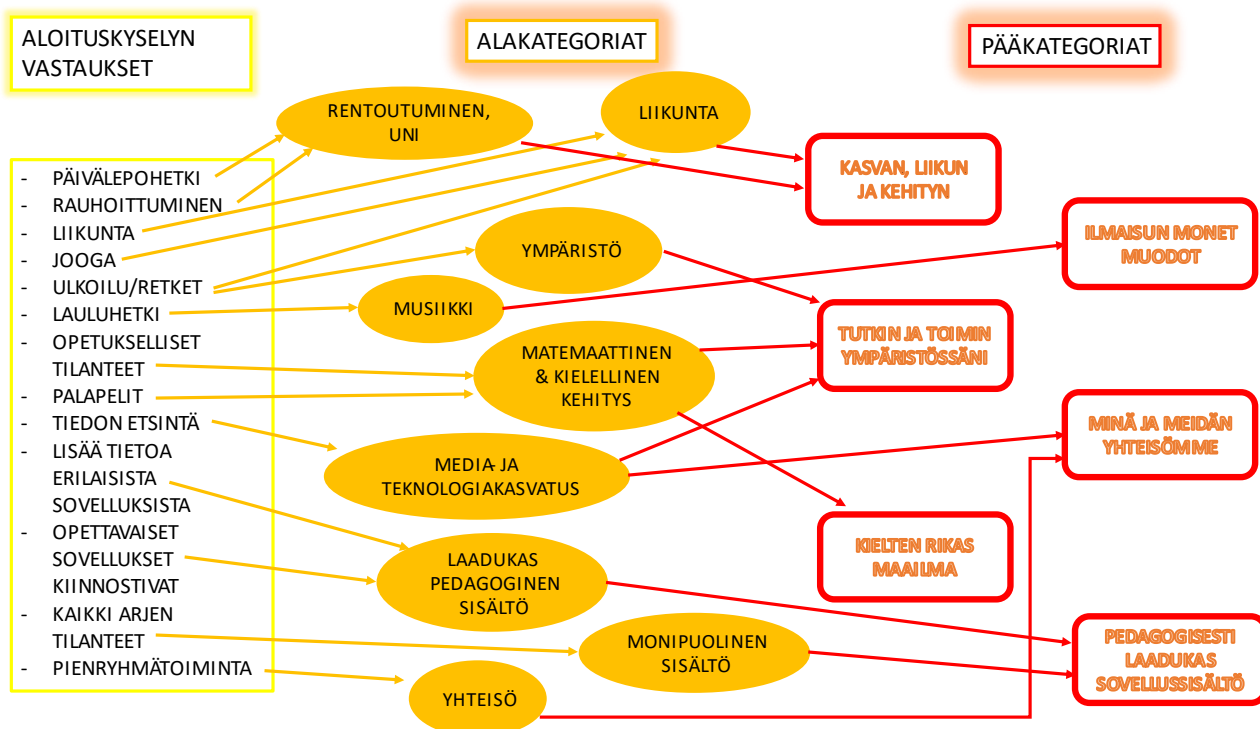
Jo käytössä olevia mobiilisovelluksia koskevan kysymyksen vastaukset toimivat kehittämistyöprosessimme työstämis- ja tarkistusvaiheissa pohjana sille, että nostimme testaukseen muutamia jo joillakin varhaiskasvattajilla käytössä olevia sovelluksia, varmistaaksemme niiden pedagogisesta soveltuvuudesta varhaiskasvatusikäisille lapsille. Alkukartoituskyselyn vastausten pohjalta mobiilisovelluksista testaukseen etenivät MouseTimer ja Lasten Areena. Näiden lisäksi vastauksissa esiintynyt YouTube-mobiilisovellus nostettiin testaukseen sen lapsille suunnattuna sovellusversiona YouTubeKids. Muiden alkukartoituskyselyssä esille tulleiden sovellusten suhteen teimme päätöksen jättää ne pois oppaasta, jotta oppaan sisältö tarjoaisi mahdollisimman paljon myös entuudestaan tuntemattomia sovelluksia. Kyselyn vastaukset käytössä olevista mobiilisovelluksista tukivat omaa ennakkokäsitystämme siitä, että pyrimme valitsemaan oppaaseen käytettävyydeltään erilaisia sovelluksia oppimisen alueet ja arjen moninaiset toimintaympäristöt.

Alkukartoituskyselyn kysymysten; millaisissa arjen/pedagogisissa tilanteissa käytät sovelluksia ja millaisissa arjen/pedagogisissa tilanteissa haluaisit hyödyntää sovelluksia, vastaukset yhdistettiin sisällönanalyysissä (Kuva 2). Laadullisen tutkimusmenetelmän sisällönanalyysin mukaisesti vastaukset analysoitiin pilkkomalla ne ala- ja yläkategorioiden avulla teemoihin, teemojen yläkäsitteiden luomisessa hyödynnettiin teoriaohjaavan analyysin näkökulmaa käsitteiden nimeämisessä (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 78–98). Meidän kehittämistyömme näkökulmasta teoriaohjaavana taustana toimi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) pedagogisesti laadukkaan varhaiskasvatuksen sekä oppimisen alueiden muodossa.

Sisällönanalyysissä pääkategorioiksi, teemoiksi, nousivat; kasvan, liikun ja kehityn, ilmaisun monet muodot, tutkin ja toimin ympäristössäni, minä ja meidän yhteisömme, kielten rikas maailma ja pedagogisesti laadukas sovellussisältö. Sisällönanalyysin avulla varmistuimme siitä, että mobiilisovelluksia tulee oppaaseen kerätä monipuolisesti oppimisen alueilta, sekä niiden sisällä eri teemat muistaen.

Lisäksi oppaaseen valittujen sovellusten pedagoginen laadukkuus tuli taata, tässä hyödynsimme Fred Rogers Centerin (2012) ja National Association for the Education of Young Children (NAEYC) laatimia laatukriteerejä.

KUVA 2. Kehittämistyömme alkukartoituskyselyn sisällönanalyysi.

Toisena osatekijä oppaan mobiilisovellusten valinnassa (Kuva 3) ja kartoituksessa sovelsimme laajalti tunnustettuja Fred Rogers Centerin (2012) ja National Association for the Education of Young Children (NAEYC) yhteistyössä julkaisemia lapsille tarkoitetun digitaalisen median laadullisia raameja. Digitaalista mediaa tarkastellaan peilaamalla sitä kolmeen periaatteeseen. Ensimmäinen laadullinen periaate on se, että tarkasteltava digitaalinen media turvaa pienen lapsen terveydentilaa, hyvinvointia ja yleistä kehitystä. Toisen laadullisen periaatteen mukaan digitaalisen median tulee ottaa huomioon lapsi, sisältö sekä konteksti, jossa käyttö tapahtuu. Huomioon on otettava lapsen/lasten kognitiiviset ja fyysiset taidot, sosioemotionaaliset tarpeet sekä yksilölliset erot ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöä tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon median/sovelluksen tarjoama sisältö sekä prosessit, joihin se mahdollisesti kannustaa. Käytön kontekstin näkökulmasta tärkeäksi nousee sovellusten/median/laitteiden käyttöön liittyvä vuorovaikutus ja yhdessä tekeminen. Kolmantena laatua määrittävänä periaatteena on se, että tarkasteltavan digitaalisen median laatuun liittyvän todistusaineiston tulisi olla käyttäjän tarkasteltavissa. (Fred Rogers Center 2012, 6–10; Roberts 2019, 173–189.)

Sovellusten kartoituksen aloitimme ensin melko yleisellä tasolla tutustumalla lapsille suunnattuihin ilmaissovelluksiin sekä testaamalla niitä. Tämä sovellusten kartoitusvaihe oli kehittämistyömme konstruktivistisen mallin esivaiheen mukaista työskentelyä, jossa pyrimme löytämään edellä kuvatun laatumääritelmän mukaisia sovelluksia työstämisvaiheeseen (Kuva 1). Tilaajapäiväkodilla on käytös-

sään Android-käyttöjärjestelmä pohjaiset tabletit sekä puhelimet, tämä oli tärkeää huomioida kartoittaessa sovelluksia. Ilmaissovelluksia testatessa huomasimme sen, että vaihtelua sovellusten sisäisissä mainosten määrissä oli todella paljon, joitakin laadullisesti hyviä sovelluksia jätimme testausvaiheen ulkopuolelle, sillä mainosten määrä oli häiritsevä suhteutettuna sovelluksen sujuvaan käyttöön. Tämä esivaihe sovelluskartoituksineen limittyi käytännössä päällekkäin työstämis- ja tarkistusvaiheen kanssa, alkukartoituskyselyn vastausten ohjatessa myös omalta osaltaan sovellusten etsintää ja kartoitusta (Kuva 1). Sovelluskartoituksen aikana aloimme tehdä alustavaa oppimisen alueiden mukaista kategorioihin jakoa, jotta pystyimme samalla tarkkailemaan sitä, kuinka eri kategorioihin soveltuvia sovelluksia löytyy. Alustavan kategorioinnin myötä etsimme sovelluksia lopulta hieman tarkemmin tiettyihin oppimisen alueisiin liittyen sekä pyrimme monipuolistamaan yhden kategorian sisäistä valikoimaa, huomioiden kyseisen oppimisen alueen sisältökuvauksen.

Valitsemalla monipuolisesti erilaisia sovelluksia testausvaiheeseen lasten pienryhmissä vastasimme laadullisissa raameissa mainittuihin lasten yksilöllisiin eroihin fyysisissä ja kognitiivisissa taidoissa sekä mielenkiinnon kohteissa. Laadullisten raamien periaatteiden mukaisesti sovellusten käyttöön liittyen otettiin huomioon myös konteksti- sekä vuorovaikutustekijät – näiden sovellusten käyttö tapahtuu varhaiskasvatuksessa, päivän aikana erilaisissa tilanteissa kuitenkin lähtökohtaisesti aina varhaiskasvattajan läsnä ollessa ja valvonnassa. Varhaiskasvattajan läsnäolon ja yhdessä tekemisen näkökulmien ansiosta testaukseen valikoitui myös joitakin sovelluksia, jotka eivät ole varsinaisesti lapsille suunniteltuja, mutta yhdessä varhaiskasvattajan kanssa käytettynä täyttävät laatumääritelmän periaatteet.

Mobiilisovelluksia testasimme varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä eri-ikäisten lasten pienryhmissä, tämä työstämisvaiheen mukainen työskentely oli oppaan toteuttamisen osatekijöistä kolmas (Kuva 3). Keräsimme jokaisen testauksen lopuksi lapsilta palautetta tabletille tehdyn hymiöpalautekyselyn perusteella, joka itsessään koosti vastaukset yhteenvedoksi. Hymiöpalautekyselyn loimme Google Forms-sovelluksen avulla jokaista testattavaa mobiilisovellusta varten. Lapsilta kerättävä palautekysely toteutettiin hymiöasteikolla 1–3. Ennalta määritimme oppaasta hylättävän sovelluksen rajaksi sen, että se saisi yli 50 % huonointa arvosanaa (hymiö nro. 1), tällaisen sovelluksen tilalle etsittäisiin uusi sovellus. Jokainen yksittäisen sovelluksen testauksessa mukana ollut lapsi antoi henkilökohtaisen palautteen hymiöasteikolla ja aikuinen tuki lapsia kyselyyn vastaamisessa tarpeen mukaan.

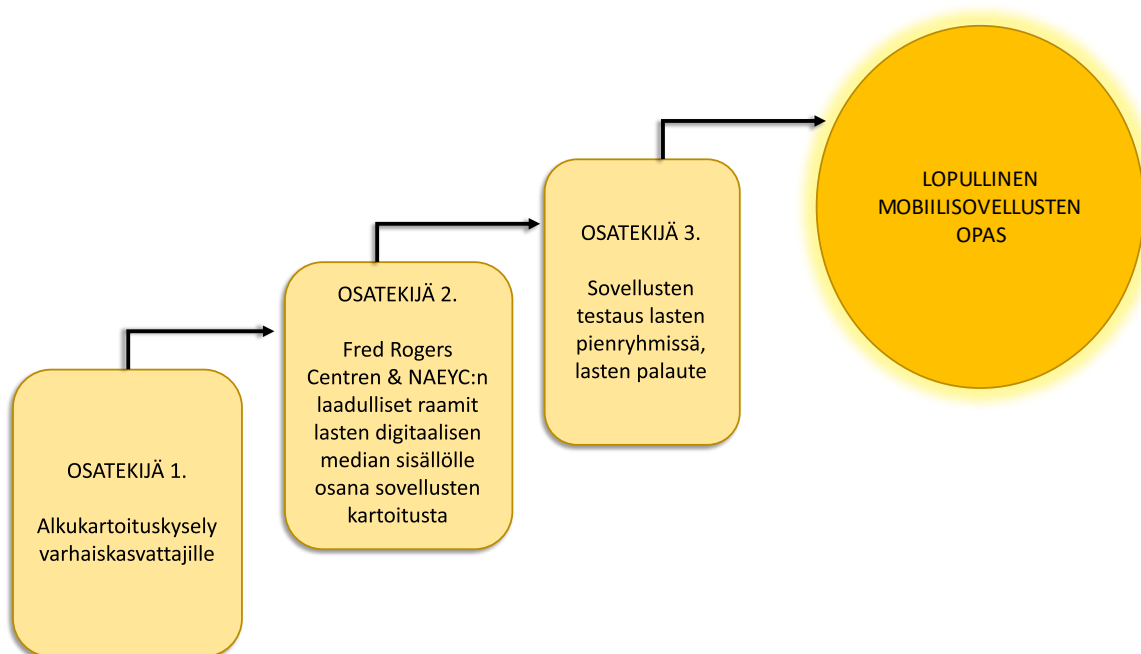
Pienryhmien sovellusten testaus toteutui pääasiassa iltapäivisin, lukuun ottamatta kerran aamupäivään ajoittunutta metsäretkeä. Sovellusten testaukseen osallistuneet lapset olivat iältään 3–5-vuotiaita ja pienryhmän koko vaihteli 4–5 lapsen välillä. Yhden iltapäivän aikana pienryhmä testasi 2–3 sovellusta, pienryhmiä saattoi yhden iltapäivän aikana olla useampia. Lapset osallistuivat sovellusten testaukseen mielellään ja kyselivät etukäteen omaa vuoroaan osallistua. Pienryhmiä ei päätetty etukäteen, osallistuvat lapset valikoituivat ryhmään sattumanvaraisesti esimerkiksi päivälepothetkeltä herättyään – lasten iällä, sukupuolella tai mielenkiinnonkohteilla ei tässä vaiheessa ollut vaikutusta. Etukäteen määriteltiin ainoastaan sovellukset, joita kyseisenä päivänä testataan.

Hymiöihin perustuva palautekysely osoittautui lasten näkökulmasta hyväksi ratkaisuksi, heidän oli helppo hahmottaa hymiöiden merkitys ja tabletin käyttö itsessään kannusti vastaamaan. Kaikki lasten testaamat sovellukset ylittivät etukäteen asetetun rajan oppaaseen hyväksymisestä. Yksikään sovelluksista ei saanut lapsilta hymiöasteikon huonointa arvosanaa (hymiö nro. 1), tarkempaa tilastointia näistä palautekyselyistä ei tämän johdosta tehty, sillä vastauksista oli heti nähtävissä se, ettei uusien sovellusten testaukseen ollut tarvetta.

5.3 Kehittämistyön tarkistus- ja viimeistelyvaiheet – kehittämistyön tuotos

Suunnittelimme kehittämistyön tuotoksena varhaiskasvatuksen henkilökunnan käyttöön soveltuvan mobiilisovelluksista koostuvan oppaan (LIITE 1). Opas sisältää 5 kategoriaa, jotka pohjautuvat valtakunnallisen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) oppimisen alueisiin. Jokaiseen kategoriaan etsimme 8–10 mobiilisovellusta, joiden avulla voidaan tukea eri-ikäisten lasten kehitystä kyseisellä oppimisen alueella.

Oppaan toteuttamiseen vaikuttavia osatekijöitä olivat työntekijöille toteutettu alkukartoituskysely, sovellusten laadullinen arviointi laatukriteeristöä hyödyntäen niiden valintavaiheessa sekä lasten arviot sovelluksista testauksen yhteydessä. Nämä osatekijät tukivat oppaan suunnittelua ja toteuttamista lineaarisessa aikajärjestyksessä. Ensin alkukartoituskysely loi pohjaa sovelluksiin liittyvistä tarpeista, jonka jälkeen laadullinen kriteeristö tuki pedagogisesti laadukkaiden sovellusten valintaa ja lopuksi lasten arviot sovelluksista määrittivät sen, valikoituiko yksittäinen sovellus lopulta oppaaseen (Kuva 3).

KUVA 3. Oppaan osatekijät.

Kehittämistyömme eteni konstruktivistisen mallin viimeistelyvaiheeseen, oppaan tekemiseen ja visuaalisen ilmeen viimeistelyyn, osittain limittäin pienryhmätestausten kanssa (Kuva 1). Tarkistusvai-

heen mukaista uusien sovellusten etsintää ei tarvinnut toteuttaa, sillä testatut sovellukset hyväksyttiin lopulliseen oppaaseen lasten arvioiden perusteella. Rakenteeltaan opas haluttiin toteuttaa selkeästi oppimisen alueittain, jotta se palvelisi käyttöominaisuuksiltaan varhaiskasvattajien pedagogista suunnittelutyötä mahdollisimman hyvin (LIITE 1). Oppaan tekemisessä käytettiin graafiseen suunnitteluun tarkoitettua Canva-internetsivuston ilmaisversiota.

Visuaaliselta ilmeeltään ja värimaailmaltaan opas toteutettiin tilaajapäiväkodin luontopainotteisuutta ajatellen – kannen metsäpolkumaisema ja muiden sivujen seesteinen vihreä- sekä vaaleavärimaailma tukee tätä. Julkaisua lukiessaan lukija muodostaa käsitystään aiemman opitun perusteella – rytmittämällä, jaksottamisella sekä asioiden hierarkkisella järjestämisellä voidaan auttaa lukijaa tiedon löytämisessä ja omaksumisessa (Pesonen 2007, 64–65). Oppaaseen lisättiin infosivu, jossa kerrotaan oppaan käyttötarkoituksesta sekä sen synnystä opinnäytetyönä toteutetusta kehittämistyöstä ja sen tekijöistä. Seuraavat sisältösivut ryhmiteltiin oppimisen alueittain ja kullakin sivulla esiteltiin kyseiseen kategoriaan lopulta valitut mobiilisovellukset. Mobiilisovellusten nimien yhteyteen liitettiin sovelluskuvake, jolla kyseinen sovellus löytyy sovelluskaupasta – helpottamaan oikean sovelluksen tunnistamista sovelluskaupassa ja laitteissa. Jokaisesta sovelluksesta kirjoitettiin lyhyt kuvausteksti avaamaan sovelluksen sisältöä, käyttö- ja sovellusmahdollisuuksia. Nämä sovelluksiin liittyvät kuvaustekstit päätimme tietoisesti pitää ytimekkäinä, jotta oppaan selkeälinjaisuus säilyisi eikä mahdolliset tekstissä esille tuomamme sovellusmahdollisuudet rajaisi tulevaisuudessa liikaa opasta lukevan henkilön ajatusta sovelluksen käyttöön liittyen. Oppaan visuaalisen ilmeen viimeistelyssä kiinnitettiin huomiota tekstisisältöjen ja kuvakkeiden selkeään aseteluun, kontrasteihin sekä oppaan siistiin ja helppolukuiseen yleisilmeeseen.

Alustavan suunnitelman mukaan mobiilisovellusten opas oli tarkoitus luoda QR-koodin taakse hyödyntäen ilmaista QR-generaattori internetsivustoa. Lukemalla QR-koodi olisi opasta voitu hyödyntää tilaajapäiväkodissa erilaisissa tiloissa ja tilanteissa. Tästä ajatuksesta kuitenkin luovuttiin aivan kehittämistyöprosessin lopussa, päiväkodin henkilöstön toivoessa perinteisempää PDF-tiedostona heille jaettua opasta. Tilaajana toimivan päiväkodin varhaiskasvattajat kokivat osaavansa hyödyntää PDF-muotoista tiedostoa paremmin omiin tarpeisiinsa, esimerkiksi tallentamisen ja tulostamisen näkökulmista.

Oppaan valmistuttua keräsimme siitä palautetta tilaajapäiväkodin varhaiskasvattajilta sen merkityksellisyydestä sekä käytettävyydestä. Palautekysely toteutettiin Google Forms-kyselypohjalla avoimien kysymysten avulla. Palautekyselyn kysymykset olivat mitä mieltä olet oppaan visuaalisesta ilmeestä ja käytettävyydestä, vastaako oppaan sisältämä info Sinun tarpeitasi ja avoimet kommenttisi oppaasta. Varhaiskasvattajilta kerättiin palautetta avoimien kysymysten avulla. Palautekyselyyn vastausaikaa oli 1 viikko. Palautekyselyyn saimme yhden (1) vastauksen.

Ensimmäisen kysymyksen vastauksessa koskien oppaan visuaalista ilmettä ja käytettävyyttä kerrottiin oppaan ilmeen olevan hieno, mukaansa tempaava sekä kiinnostusta herättävä. Kysymykseen oppaan sisällön vastaamisesta käyttäjän tarpeisiin, kerrottiin sen vastaavan tarpeita sekä itse otettavan oppaan talteen tulevaa käyttöä ja omaa soveltamista varten. Vastauksessa toivottiin työyhteisössä myös yhteisesti hyödynnettävän opasta tulevaisuudessa. Viimeisen kysymyksen avoimissa kommentteissa kiitettiin oppaan teosta ja todettiin sen olevan tarpeellinen. Vastauksessa todettiin

myös se, ettei tietämättömyys sovelluksista nyt oppaan myötä ole enää mobiilisovellusten hyödyntämisen esteenä. Loppukommenttina oli kannuste; käyttään vaan. Palautekyselyn vastausten määrä jäi vähäiseksi, mutta kysymysten asettelun avulla saatiin kuitenkin sisällöllisesti arvokasta tietoa oppaan merkityksellisyydestä ja käytettävyydestä. Kehittämistyömme pohdintaosiossa hyödynnämme näitä palautekyselyn vastauksia pohdintojen sekä kehittämisideoiden taustalla.

6 POHDINTA

Kehittämistyömme tarkoituksena oli luoda käytännön työväline, tuotos. Tuotoksena luotiin varhaiskasvatuksen henkilökunnan käyttöön soveltuva mobiilisovelluksista koostuva opas. Kehittämistyön tavoitteena oli helpottaa varhaiskasvatuksen henkilökunnan suunnittelutyötä tarjoamalla valmiiksi kartoitettuja mobiilisovelluksia varhaiskasvatuksen toimintaympäristöihin. Oppaan sisältämät mobiilisovellukset soveltuvat varhaiskasvatusikäisten lasten käyttöön vuorovaikutuksessa varhaiskasvattajien kanssa. Valmis opas tukee varhaiskasvatuksen työntekijöitä kahdesta eri näkökulmasta, teknologian käytön suhteen epävarmoja työntekijöitä tuetaan tarjoamalla valmiiksi etsittyjä mobiilisovelluksia. Toisaalta pedagogiseen työskentelyynsä varmuutta kaipaavat varhaiskasvattajat saavat oppaasta käyttöönsä pedagogiselta sisällöltään laadukkaita mobiilisovelluksia. Sekä oman näkemyksemme, että oppaasta saadun palautteen pohjalta, voidaan ajatella kehittämistyön tuotoksen ja sen käytettävyyteen liittyvien tavoitteiden ja tarkoituksen toteutuneen. Kehittämistyöprosessin aikana käydyissä keskusteluissa nousi ilmi myös ulkopuolisten varhaiskasvatuksen ja sosiaalialan työntekijöiden sekä opiskelijoiden kiinnostus työmme aihetta ja lopullista tuotosta kohtaan. Nämä keskustelut tukivat omaa ajatustamme aiheen merkityksellisyydestä ja ajankohtaisuudesta.

6.1 Kehittämistyön prosessin ja tuotoksen arviointi

Pohtiessamme kehittämistyöprosessia koemme onnistuneemme aiheen valinnassa sen ajankohtaisuuden ja tutkimusaiheena tuoreen näkökulman vuoksi. Ajankohtaisuus näkyi aiheen esiin nousuna aidosta tarpeesta, niin Weltech-hankkeessa käytyjen keskustelujen kuin tutkimustulosten tarkastelun pohjalta. Tilaajapäiväkodin varhaiskasvattajille toteutettu alkukartoituskysely tuki tätä käsitystä varhaiskasvatuksen työkentällä nähtävästä tarpeesta käytännön työvälineille. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaisten oppimisen alueiden kautta pedagogisen näkökulman vahvistaminen ja työn rajaaminen selkeyttivät kehittämistyön toteutusta sekä teoreettisista viitekehystä. Tutkimukset varhaiskasvattajista mediakasvattajina antoivat meille hyviä näkökulmia siitä, millaisena varhaiskasvattajat voivat nähdä oman työnsä sekä kokea oman roolinsa tästä näkökulmasta. Voidaan esimerkiksi tunnistaa tämä teema tärkeäksi osaksi omaa työtä, mutta kokea epävarmuutta omasta roolista osaajana sen suhteen.

Kehittämistyöhön liittyen oma työskentelymme eteni pääasiassa suunnitteluvaiheessa tehdyn aikataulun mukaisesti (Kuva 1). Pieniä muutoksia aikatauluihin sekä prosessin etenemiseen teimme työskentelyn lomassa, näihin olimme varautuneet jo etukäteen suurempaa kokonaisuutta suunnitellessa. Keskinäinen yhteistyömme prosessin aikana eteni tasavertaisina kumppaneina. Vastuuta ja työtehtäviä kehittämistyöhön liittyen jaettiin molempien vahvuuksien ja henkilökohtaisten resurssien mukaan, näitä asioita pyrittiin huomioimaan mahdollisimman pitkälle jo suunnitteluvaiheessa. Käytännössä keskinäinen yhdessä työskentely toteutettiin kehittämistyöprosessin ajan etätyöskentelynä, hyödyntäen videoneuvotteluyhteyttä. Etäyhteyden avulla toteutettua työskentelyä emme kokeneet haasteena työn etenemisen ja toteuttamisen kannalta, se ennemminkin vapautti aikataulumme – vältyimme kahden paikkakunnan välillä liikkumiselta ja sen mukanaan tuomilta aikatauluhaasteilta.

Työskentelyn aikana pidimme toisemme ajan tasalla henkilökohtaisesta työskentelystä ja etenemisestä kehittämistyön eri vaiheissa. Keskinäiset hyvät keskusteluyhteytemme takasivat sen, että

vaikka prosessin aikana eteen tuli yllättäviä haasteita ja muutoksia, kyettiin niistä avoimesti keskustelemaan ja mukautumaan tilanteisiin. Jo suunnitelmavaiheessa pyrimme siihen, että työskentelemme ei kuormita tilaajapäiväkodin henkilöstöä, eikä riko heidän suunnittelemaansa toimintarunkoa. Tarkoituksenamme oli kehittämistyöhön liittyvien kyselyjen avulla kerätä taustatietoa sekä palautetta henkilöstöltä mahdollisimman heille kevyellä tavalla, lyhyehköillä kyselyillä, jotta teemaan parissa työskentely ei vaatisi heiltä ajallisesti suurta panostusta oman työn ohessa. Yhteistyön sujuvuuden turvaamiseksi vallitsevassa koronapandemiatilanteessa toteutettiin testaustilanteet ja fyysinen asiointi päiväkodilla ainoastaan toisen kehittämistyötä tekevän opiskelijan toimesta. Testaustilanteet järjestettiin suunniteltua tiiviimpänä ajanjaksona tilaajan toiveiden mukaisesti.

Onnistuimme suunnittelemaan kehittämistyöprosessin vaiheistusta etukäteen, huomioiden sen erilaiset vaiheet ja jättäen tilaa myös muutoksille. Kokonaisuudessaan työskentely kehittämistyön parissa oli sujuvaa, vaikka erilaisia vaiheita oli paljon, eteni kokonaisuus kuitenkin mielestämme koko ajan hallitusti. Sovellusten testaustilanteita tarkastellessa, olemme tyytyväisiä siihen, että testaukset pystyttiin viemään loppuun huolimatta koronapandemiasta johtuvista rajoituksista sekä muutoksista aikatauluissa. Opas pidettiin alkuperäisten suunnitelmien mukaan tiiviinä kokonaisuutena, huomioiden arjessa käytettävyyttä ja luettavuus. Oppaan sisällöllisillä valinnoilla onnistuttiin vastamaan alkukartoituskyselyssä esiin nousseisiin varhaiskasvattajien tarpeisiin sekä kuunneltiin tilaajan tarpeita ja toiveita. Kehittämistyön tuloksena luotiin opas, jonka sovellus- ja jatkokehittämismahdollisuudet ovat monipuoliset. Olemme erityisen tyytyväisiä oppaan sisällön ohella sen visuaaliseen ilmeeseen. Näillä oppaan tekoon liittyneillä valinnoilla vastattiin myös keskusteluissa esiinnousseeseen tilaajapäiväkodin toiveeseen kiinnostuksen herättämisestä sekä kyettiin tukemaan varhaiskasvattajien osaamisen kehittämistä mediakasvattajina.

Kuuntelimme tilaajan toiveita myös lopullisen oppaan tiedostoformaatin suhteen, muokkasimme alkuperäistä suunnitelmaa QR-koodin luomisesta heidän toiveensa mukaiseksi PDF-tiedostoksi, samalla tukien oppaan monipuolista käyttöä heidän näkökulmastaan. Palautekyselystä saadun palautteen pohjalta voidaan ajatella, että kehittämistyölle asetetut tavoitteet saavutettiin. Oppaan visuaalinen ilme sai positiivista palautetta ja opas koettiin tarpeelliseksi – tavoitteidemme mukaisesti oppaalla onnistuimme herättämään kiinnostuksen teemaa kohtaan sekä tarjoamaan kaivattuja pedagogisesti perusteltuja mobiilisovelluksia varhaiskasvatukseen. Palautteen perusteella voidaan ajatella oppaaseen tutustuneen vastaajan saaneen kiinni myös siitä alkuperäisajatuksista, että opas toimii tulevaisuudessa työvälineenä ja pohjana soveltamiselle.

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettisesti hyvää tieteellistä käytäntöä on noudattaa läpi koko tutkimusprosessin avoimuutta, sekä varjella tutkimukseen osallistuvien yksityisyyttä. Hyvää tieteellistä käytäntöä on myös huolellisen tutkimussuunnitelman laatiminen ja laadukas raportointi. Tutkimusaineiston säilyttämiseen ja osallistujien anonymiteettiin liittyvät kysymykset tulee ottaa huomioon jo osana suunnittelutyötä. (Vilkkä 2021, 41–53.) Tutkimuseettisten periaatteiden mukaista on muiden tutkijoiden tutkimustyön arvostaminen ja tarvittava tulosten julkaiseminen osana omaa tutkimustyötä (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 24). Kehittämistyön tieteellistä ja tutkimuksellista eettisyyttä vahvistimme kirjoittamalla auki raportissamme kehittämistyöprosessin vaiheet Salosen (2013) konstruktivistisen

mallin mukaisesti. Raportissa olemme avanneet myös kehittämistyöhön liittyneiden päätöksentekoprosessien taustaa sekä rakentaneet teoriataustaa Varhaiskasvatuslaista (2018) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2018), nostaan esiin myös ajankohtaista tutkimustietoa.

Pohtiessamme kehittämistyöhön liittyneiden kyselyjen onnistumista – eettisyyttä ja sitä, kuinka ne vastasivat kehittämistyön tarpeisiin, ajatteleimme niiden toteutukseen valitun Google Forms-alustan olleen hyvä ratkaisu sen muokattavuuden ansiosta. Lapsille suunnattu testaustilanteissa hyödynnetty hymiökysely oli onnistunut valinta sen selkeyden ja lapsia innostavan kuvituksen ansiosta. Alkukartoitus- ja palautekyselyiden toteuttaminen avoimien kysymysten avulla oli tutkimuksellisesti hyvä valinta aineistonhankintaan ja lisäsi kyselyn luotettavuutta, vähäisistä vastausmääristä huolimatta saimme kuitenkin sisällöllisesti merkityksellistä tietoa kyselyjen avulla. Kyselyjen vastauksiin liittyvät sisällönanalysit olemme avanneet raportissamme sekä tuoneet esille sen, kuinka kyselyt ovat vaikuttaneet kehittämistyömme etenemiseen ja erilaisiin valintoihin prosessin edetessä. Kaikki kyselyt voitiin toteuttaa Google Forms-alustan avulla anonymisti, ja ne tallentuivat kyselyjen haltijoiden Google-tilille myöhempää tarkastelua sekä säilytystä varten. Tarvittaessa Google Forms-alustaa olisi voitu hyödyntää tuottamaan myös tarkempaa tilastollista tietoa kyselytuloksista kehittämistyön tarpeisiin.

Kehittämistyöhön voidaan liittää kyselyjen eettisen toteutuksen lisäksi myös muita yleisiä eettisen tutkimuksen periaatteita. Lähtökohtana työskentelylle tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen sekä osallistujien mahdollisuus päättää itse osallistumisestaan. Tutkimuseettisestä näkökulmasta perehtyneesti annettu suostumus edellyttää, että osallistujalle on annettu tiedoksi tutkimuksen tärkeimmät näkökohdat hänelle ymmärrettävässä muodossa ja päätös osallistumisesta on tehty vapaaehtoisesti. Osallistujien vapaaehtoisuuteen perustuva suostumus ja oletus kypsästä päätöksenteosta nähdään haastavana erityisesti lasten kohdalla. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 23–27.) Kehittämistyösämme varhaiskasvattajien osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen, ennakkotiedottaminen kehittämistyöstä sekä kyselyistä tapahtui sähköpostitse sekä toisen kehittämistyötä toteuttaneen opiskelijan keskusteluna henkilöstön ja lasten vanhempien kanssa osana päiväkodissa työskentelyä. Kehittämistyön valmistuttua päiväkodin henkilökunnan kanssa sovittiin heidän tiedottavan lasten vanhempia toteutetusta yhteistyöstä osana omaa tiedotustaan.

Lasten osallistuminen testaustilanteisiin perustui vapaaehtoisuuteen ja toteutettiin heidän yksityisyyttään suojellen, osallistujista ei kerätty mitään yksilöiviä tietoja, kuten ikää tai sukupuolta. Lasten kanssa toteutetut mobiilisovellusten testaustilanteet toteutettiin osana päiväkodin normaalia pienryhmätoimintaa – erillisiä lupia toteutukseen ei lasten vanhemmilta kysytty. Testaustilanteiden aluksi lapsille kerrottiin tuokion sisällöstä ja heitä avustettiin sekä ohjattiin heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti – näin pyrittiin tarjoamaan lapsille tietoa kehittämistyöstä heidän ikätasoaan ja ymmärrystään vastaavalla tavalla. Lapsilla oli myös aina mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta mobiilisovellusten testaustilanteisiin tai yksittäisen mobiilisovelluksen testaukseen.

Suunniteltaessa testaustilanteita harkittiin valokuvausta tai videointia dokumentointimenetelminä, mutta näistä luovuttiin lasten yksityisyyden suojaamiseksi ja siksi, ettei niiden nähty antavan kehittämistyölle merkittävää lisäarvoa testaustulosten näkökulmasta. Hyvän tutkimuseettikan mukaisesti valokuvaukseen ja videointiin olimme valmistautuneet pyytämään lasten vanhemmilta erilliset luvat,

tämä olisi myös osaltaan saattanut vaikuttaa osallistujien määrään negatiivisesti ja luoda haasteita testausten toteuttamiseen.

Kehittämistyössämme olemme yleisten tutkimuseettisten periaatteiden lisäksi pyrkineet ottamaan huomioon oman ammattialamme arvot ja eettiset periaatteet. Kehittämistyömme näkökulmasta keskeisimpiä sosiaalialan arvoja ja eettisiä periaatteita ovat itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, osallisuuden edistäminen, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, vuorovaikutus sekä eettinen harkinta ja vastuu (Hallikainen, Ikonen, Järveläinen, Kurki, Louhela, Piironen, Monto-Puusti ja Uramo 2017, 11–32). Itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen näkyi kehittämistyössämme osallistujien omien valintojen kunnioittamisena, liittyen erityisesti kyselyihin ja testaustilanteisiin osallistumiseen. Kehittämistyöhön liittyvä tiedottaminen sekä tarjotut vaikuttamisen mahdollisuudet tukivat osallisuuden edistämisen periaatteita sosiaalialalla. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta erityisesti yhdenvertaisuuden ja resurssien jakautumisen näkökulmat olivat osa kehittämistyömme arvopohjaa. Mediakasvatuksen tukeminen varhaiskasvatuksessa ja resurssien jakaminen oppaan tarjoamien mobiilisovellusten muodossa vahvistaa sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista, niin varhaiskasvattajien kuin lasten näkökulmasta.

Sosiaalialan työtä tehdään vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kehittämistyössämme vuorovaikutuksen kannalta korostuivat erityisesti mobiilisovellusten testaustilanteet lasten kanssa sekä tilaajapäiväkodin henkilöstön kanssa tehty yhteistyö. Päiväkodin henkilöstön kanssa tehtyä yhteistyötä määrittä pitkälti pääosin etänä toteutettu työskentely ja yhteistyöhön liittyvä tiedottaminen sähköpostitse. Pyrimme kiinnittämään huomiota näihin tilanteisiin ja vuorovaikutukseen, erityisesti nyt yhteistyön ajoittuessa koronapandemiatilanteessa tästä näkökulmasta haastavaan ajankohtaan.

Kehittämistyön toteuttaminen itsessään vaatii eettistä harkintaa läpi koko työskentelyprosessin, alkaen huolellisesta suunnittelusta jatkuen työn toteutukseen ja arviontiin. Kehittämistyön valmistuttua tekijät kantavat vastuun tekemistään eettisistä ratkaisuista. Oman erityispiirteensä kehittämistyömme eettisille valinnoille loi se, että työskentelyn yhtenä asiakasryhmänä olivat lapset ja toimintaympäristönä varhaiskasvatus.

6.3 Ammatillinen kasvu

Kehittämistyön edetessä ammatillisen kasvun näkökulmasta kirkastui media- ja teknologiakasvatuksen läsnäolo jo varhaiskasvatusikäisten lasten elämässä ja varhaiskasvattajien vastuu pohjan luomisessa näiden teemojen suhteen. Teema nähdään niin vahvana osana nykyajan lasten maailmaa, että se on tuotu osaksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2018). Työskentelyn edetessä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaiset oppimisen alueet ja niiden sisällöt muodostuivat itselle aiempaa selkeämmiksi kokonaisuuksiksi ja kytkeytyivät varhaiskasvatuksen arkeen entistä monipuolisemmin – vaikka kehittämistyön näkökulmasta niitä tarkasteltiin melko teknologiapainotteisesti. Ammatillisen kasvun näkökulmasta meidän keskinäinen yhteistyömme oli myös hedelmällistä, sillä toisella oli entuudestaan vuosien työkokemus varhaiskasvatuksesta ja toiselle varhaiskasvatuksen työkenttä on tullut tutuksi nykyisten opintojen myötä. Keskinäiset keskustelut oppimisen alueista ja varhaiskasvattajien työstä avasivat uusia näkökulmia molemmille – kokemus ja tuoreet ajatukset kohtasivat.

Mobiilisovellusten kartoitus kasvatti käytännön työvälineiden valikoimaamme tulevana varhaiskasvatuksen ammattilaisina, testasimme monenlaisia sovelluksia sekä löysimme niiden joukosta omia suosikkeja. Laadullisten kriteerien kautta sovellusten pedagoginen tarkastelu auttoi hahmottamaan, millaisista tekijöistä aidosti hyvät varhaiskasvatuksen tarpeisiin soveltuvat mobiilisovellukset rakentuvat. Tämä tukee varmasti tulevaisuudessa omaa sovellusten kartoitustyötä työelämässä, niin sisällöllisesti kuin ajankäytöllisesti. Kehittämistyön edetessä ovat omat mahdolliset aiemmat epäilykset ja ennakkoluulot teknologian ja median hyödyntämisestä varhaiskasvatuksessa väistyneet, kun varmuus teeman tärkeydestä ja ajankohtaisuudesta on kasvanut.

Kehittämistyön myötä mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa on tullut meille ehdottomasti oman mielenkiinnon kohde ja tuleamme hyödyntämään sekä kehittämään omaa osaamistamme teeman ympärillä myös tulevaisuudessa. Oman ammatillisen kasvun näkökulmasta kehittämistyön aiheeseen liittyviin tutkimuksiin perehtyminen ja teemasta keskustelu työkentällä auttavat kohtaamaan ja ymmärtämään käytön suhteen erilaisissa vaiheissa olevia, sekä eri tavalla teknologia- ja mediakasvatukseen suhtautuvia varhaiskasvattajia. Opinnäytetyönä toteutettu pitkäjänteinen ja prosessinomaisesti etenevä työskentely yhteistyössä ulkopuolisen tilaajan kanssa tuki omaa kehittämistyöskentelyn ammatillista kasvua sekä vastuunottoa tällaisen prosessin eteenpäin viennistä – varsinaista projektiai hanketyöskentelytaustaa meillä kummallakaan ei entuudestaan ollut.

6.4 Hyötyarvo ja kehittämisideat

Kokonaisuudessaan ajattelemme kehittämistyön hyötyarvon olleen tilaajalle merkittävä. Saadun palautteen ja omien havaintojemme pohjalta voidaan ajatella kehittämistyön tuotoksen tarjoavan juuri tämän kyseisen päiväkodin varhaiskasvattajille heidän kaipaamaansa tukea suunnittelutyöhön sekä media- ja teknologiakasvatuksen osaamiseen vahvistamiseen. Kehittämistyön taustalle luodun teoriapohjan mukaisesti koemme lopullisen tuotoksen tukevan mediakasvatuksen toteutusta varhaiskasvatuksessa, niin mediakasvattajien kuin materiaalien ja välineiden näkökulmista. Tarkasteltaessa kehittämistyön ja sen tuotoksen hyötyarvoa voidaan ajatella sen rakentuvan osittain myös vasta meidän työskentelymme jo päätyttyä. Hyötyarvo ja sen rakentuminen jää osaltaan sen varaan, kuinka työyhteisö ja yksittäiset varhaiskasvattajat tulevaisuudessa tutustuvat oppaaseen sekä hyödyntävät sitä työssään.

Kehittämisajatuksena oppaan sisältöön liittyen pohdimme mahdollisia ikäsuosituksia yksittäisten sovellusten yhteyteen, esimerkiksi alle tai yli 3-vuotiaille. Peilatesamme kehittämistyöprosessia ja sen onnistumista jälkikäteen yhtenä kehitettävänä tekijänä näkisimme tilaajapäiväkodin henkilöstön vahvemman kontaktoinnin kehittämistyön alkuvaiheessa. Alun vahvemmallalla osallistamisella olisimme kenties onnistuneet kohottamaan kyselyjen vastausmääriä. Varsinaista aloitustapaamista henkilöstön kanssa ei pidetty, yhteistyöstä ja prosessin etenemisestä sovittiin päiväkodin johtajan ja Pilke päiväkotien Itä-Suomen aluejohtajan kanssa.

Jälkikäteen ajattelemme, että esimerkiksi etänä päiväkodin henkilöstön viikkopalaveriin osallistuminen olisi ollut hyvä mahdollisuus kertoa meistä itsestämme sekä kehittämistyöstä ja henkilöstön roolista sen osana. Osaltaan näihin tekemiimme ratkaisuihin vaikuttivat vallitseva koronapandemiati-

lanne sekä päiväkodin rajalliset resurssit ajankäytön suhteen. Jälkikäteen ajattelemme myös tiedottamisen lasten vanhempien suuntaan voineen olla vahvempaa, joko päiväkodin henkilökunnan avulla tai esimerkiksi esittelyposterina päiväkodin tiloissa. Tällaisen tiedottamisen kautta vanhemmilta olisi voitu myös varmistaa lasten osallistumiseen liittyen lupakäytäntöjä.

Alkuperäisen suunnitelman mukainen QR-koodin luominen antaisi mielestämme lisäarvoa oppaalle sekä monipuolistaisi sen käytettävyyttä sähköisen jakamisen, saavutettavuuden ja kestäväen kehityksen näkökulmista. Jatkotutkimuksen kannalta mielenkiintoisena näkisimme pitkittäisseurantatutkimuksen oppaan käyttöönotosta ja sen käytettävyydestä tilaajapäiväkodilla esimerkiksi kyselytutkimuksena. Työskentelyä kehittämistyön pohjalta voisi jatkaa myös suunnittelemalla valmiita oppaaseen perustuvia pienryhmäohjauksia eri teemoista ja lähestymistavoin. Kehittämistyön pohjalta jatkotyöskentely mediakasvatuksen teeman parissa olisi mielestämme ajankohtaista sekä tarpeellista oman ammattitaidon kehittämiseksi varhaiskasvatuksen toimintaympäristöissä. Aiomme itse hyödyntää prosessin aikana karttuneita taitoja mediakasvattajina sekä mobiilisovellusten hyödyntäjinä tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Ahonen, Liisa 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Fred Rogers Center 2012. A Framework for quality in digital media for young children: considerations for parents, educators, and media creators. Verkkodokumentti. Fred Rogers Center for early learning and children's media. http://www.fredrogerscenter.org/wp-content/uploads/2015/09/Framework_Statement_2-April_2012-Full_Doc+Exec_Summary.pdf Viitattu 14.5.2020.

Google s.a. Sovellusten suunnittelu lapsille ja perheille. Verkkojulkaisu. Google. <https://support.google.com/googleplay/android-developer/answer/9893335?hl=fi> Viitattu 26.2.2021.

Hallikainen, Tarja, Ikonen, Elina, Järveläinen, Merja, Kurki, Aulikki, Louhela, Milja, Piironen, Riikka, Monto-Puusti, Kirsimarja ja Uramo, Maija 2017. Arki, arvot ja etiikka – sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Puna-Musta Oy.

Heikka, Johanna, Hujala, Eeva, Turja, Leena ja Fonsén, Elina 2017. Havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Julkaisussa: Hujala, Eeva ja Turja, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 54–65.

Heinonen, Hanna, Iivonen, Esa, Korhonen, Merja, Lahtinen, Nina, Muuronen, Kaisu, Semi, Ritva ja Siimes, Ulla 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko ja Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jyväskylän yliopisto s.a. Kyselyt. Verkkojulkaisu. Jyväskylän yliopisto. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/kyselyt> Viitattu 10.3.2021.

Kaakkolammi, Johanna 2016. Mediakasvatuksen toteutuminen Tampereen päiväkodeissa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/118706/Kaakkolammi_Johanna.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 10.3.2021.

Karvonen, Anne 2020. Päiväkodin johtaja. Pilke päiväkotit Nappula. Haastattelu 11.5.2020.

Karvonen, Ella ja Pajunen, Emmi 2020. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa – kyselytutkimus ja informatiivisen seinäposterin valmistaminen. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/294196/opinna%CC%88yhtyo%CC%88.pdf?sequence=2&isAllowed=y> Viitattu 10.3.2021.

Koivula, Merja ja Mustola, Marleena 2017. Varhaiskasvatuksen digiloikka ja muuttuva sukupolvijärjestys? Jännitteitä lastentarhanopettajien ja lasten kohtaamisissa digitaalisen teknologian äärellä. Verkkolehti. Kasvatus & Aika 11(3) 2017, 37–50. <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68722> Viitattu 14.3.2020.

Kronqvist, Eeva-Liisa ja Kumpulainen, Kristiina 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt - eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. Helsinki: WSOYpro Oy.

Lipponen, Lasse, Kumpulainen, Kristiina ja Hilppö, Jaakko 2020. Haluan, voin ja osaan: Lasten toimijuuden rakentuminen päiväkodissa. Julkaisussa: Karila, Kirsti ja Lipponen, Lasse (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 159–175.

Moinian, Farzaneh, Kjällander, Susanne ja Dorls, Patrick 2016. Mother tongue language teaching with digital tablets in early childhood education: A question of social inclusion and equity. He Kupu – the Word. Verkkolehti. <https://www.hekupu.ac.nz/sites/default/files/2017-10/Mother-tongue-language-teaching-with-digital-tablets-in-early-childhood-education.pdf> Viitattu 14.3.2020.

Mulari, Heta, Valkonen, Satu ja Salomaa, Saara 2016. Lopuksi: yhteenvetoa ja tulevaisuuden teemoja. Julkaisussa: Mulari, Heta (toim.) Solmukohtia – näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 145–153.

Opetushallitus 2019. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Helsinki: PunaMusta Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille. Tutkijoiden havaintoja ja suosituksia lasten ja nuorten monipuolisen kehityksen, terveyden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien edistämiseksi. Julkaisussa: Välijärvi, Jouni (toim.) Valtioneuvoston julkaisuja 2019:7. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, viestintäyksikkö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161440/VN_2019_7_Edellytykset_kasvuun_oppimiseen_ja_osallisuuteen_kaikille.pdf?sequence=4&isAllowed=y Viitattu 14.3.2020.

Papadakis, Stamatios ja Kalogiannakis, Michail 2017. Mobile educational applications for children: what educators and parents need to know. Verkkodokumentti. https://www.researchgate.net/profile/Stamatios_Papadakis/publication/318665186_Mobile_educational_applications_for_children_What_educators_and_parents_need_to_know/links/5b1d6a590f7e9b68b42bfdba/Mobile-educational-applications-for-children-What-educators-and-parents-need-to-know.pdf Viitattu 14.3.2020.

Papadakis, Stamatios ja Kalogiannakis, Michail 2019. Evaluating pre-service kindergarten teachers' intention to adopt and use tablets into teaching practice for natural sciences. Journal of Mobile Learning and Organisation. Verkkolehti. https://www.researchgate.net/profile/Stamatios_Papadakis/publication/330058813_Evaluating_pre-service_kindergarten_teachers'_intention_to_adopt_and_use_tablets_into_teaching_practice_for_natural_sciences/links/5d0236244585157d15a70697/Evaluating-pre-service-kindergarten-teachers-intention-to-adopt-and-use-tablets-into-teaching-practice-for-natural-sciences.pdf Viitattu 14.5.2020.

Parrila, Sanna ja Fonsén, Elina 2016. Arviointimenetelmien kehittäminen ja käyttöönotto. Julkaisussa: Parrila, Sanna ja Fonsén, Elina (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus – käsikirja käytännön työhön. Jyväskylä: PS-kustannus, 59–73.

Pesonen, Elisa 2007. Julkaisijan käsikirja. Jyväskylä: WSOYpro.

Pääjärvi, Saara, Hoppo, Hanna ja Pekkala, Leo 2012. Lapsiperheiden mediakysely 2012. Verkkodokumentti. Mediakasvatus ja kuvaohjelmakeskus. <https://kavi.fi/sites/default/files/documents/mediakysely.pdf> Viitattu 14.5.2020.

Roberts, Pauline 2019. Selecting apps for young learners: what should be considered?. Julkaisussa: Green, Lelia, Holloway, Donell ja Stevenson, Kylie (toim.) Digitising early childhood. Cambridge Scholars Publisher, 173–189.

Salomaa, Saara, Palsa, Lauri ja Malinen, Ville 2017. Opettajaopiskelijat ja mediakasvatus 2017. Verkkojulkaisu. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. <http://www.mediataitokoulu.fi/opettajaopiskelijat.pdf> Viitattu 14.5.2020.

Salonen, Kari 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Tampere: Suomen yliopistopaino – Juvenes Print Oy.

Sarén, Sirpa 2019. Tiede- ja teknologiapedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2008. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Iisalmi: Painotalo Seiska Oy. https://thl.fi/documents/732587/741077/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa.pdf Viitattu 14.5.2020.

Suoninen, Annikka 2008. Mediakasvatus päiväkodissa ja esiopetuksessa. Verkkodokumentti. Jyväskylän yliopisto. https://staff.jyu.fi/Members/kuilju/mediakasvatus_paivakodissa_raportti.pdf Viitattu 14.5.2020.

Suoninen, Annikka 2014. Lasten mediabarometri 2013. Verkkodokumentti. Nuorisotutkimusseura. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf> Viitattu 14.5.2020.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turja, Leena 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Julkaisussa: Hujala, Eeva ja Turja, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 37–53.

Turja, Leena ja Vuorisalo, Mari 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Julkaisussa: Koivula, Merja, Siippainen, Anna ja Eerola-Pennanen, Paula (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. 2. korjattu painos. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy, 36–55.

Valkonen, Satu 2017. Media varhaiskasvatuksessa – Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen. 2. painos. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Valli, Raine 2018. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Julkaisussa: Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 81–99.

Varhaiskasvatuslaki. L 540/2018. Finlex. Lainsäädäntö. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540> Viitattu 3.3.2021.

Vilka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. 5. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

LIITE 1: KEHITTÄMISTYÖN TUOTOS, OPAS VARHAISKASVATUKSEEN

*Mobiilisovellus-
väänkkejä
oppimisen
alueittain*

OPAS
VARHAISKASVATUKSEEN

TEKIJÄT

MINNA-RIIKKA HILTUNEN

& EVITA MULARI

SAVONIA

Tämän oppaan tarkoituksena on tukea varhaiskasvattajien pedagogista suunnittelutyötä tarjoamalla valmiita sovellusvinkkejä sekä lyhyet kuvaukset valittujen sovellusten käytettävyydestä. Oppaaseen sovellukset on koottu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimisen osa-alueittain.

Mistä tässä oppaassa on kyse?

Opas on kehittämistyönä tehdyn opinnäytetyön tuotos ja se on toteutettu yhteistyössä Savonia-ammattikorkeakoulun ja Pilke päiväkotin Nappulan kanssa. Kehittämistyön ovat toteuttaneet sosiaalialan opiskelijat Minna-Riikka Hiltunen & Evita Mulari.

Viito

Tukiviittomien kuvasanakirja, josta löytyy yleisimpiä tukiviittomia. Soveltuu varhaiskasvattajien käyttöön sekä lasten tutustuttavaksi.

Molla Abc

Kirjainten & numeroiden mallintamista /harjoittelua. Valittavissa merkit sekä toistojen määrät.

Lasten Areena

Monipuolista muuttuvaa sisältöä katseltavaksi & kuunneltavaksi. Sovelluksen kaikki sisältö on suunniteltu lasten käyttöön.

Talking Tom

Kissa-hahmo joka toistaa puhetta. Videoita voi halutessaan tallentaa & jakaa. Saattaa vaatia harjoittelua ajoituksen & äänenkäytön suhteen.

Satusaapas

Ilmaisessa testiversiossa 5 lyhyehköä tarinaa. Sovelluksessa ääneen luku mahdollisuus sekä tarinoiden lopussa valmiita kysymyksiä & tehtäviä.

Kielten rikas maailma

Pikku Kakkosen Eskari

Sisällöiltään laaja, löytyy monenlaista tekemistä (lukivalmiuksia, matemaattista ajattelua & musiikkia). Ei vaadi lapselta lukutaitoa.

Tell a Story Lite

Loogisen päättelyn harjoittelua rakentamalla kuvista tarina. Sovelluksessa 3 eri vaikeustasoa, jokaisessa 10 eri tarinaa.

Löydä ja Opi: Eläimet!

Suomeksi puhuttu sovellus, jossa pääsee etsimään eläimiä & oppimaan niiden ääniä. Tukee puheen sekä havainnointikyvyn kehitystä.

Onnin Tunne Tunne

Tunnetaitojen tunnistamista suomeksi puhuttuna. Sovelluksessa 2 eri vaikeustasoa ja ohjeistekemisenä värityskuvia sekä kolmiulotteiset rakennuspalikat & leikkiauto.

Hair Salon 4

Sovelluksessa pääsee muokkaamaan eri hahmojen tyyliä oman mielikuvituksen mukaan. Tukee kuvallisen ilmaisun kehittymistä & harjoittelua.

Music Instruments

Sovelluksessa pääsee soittamaan rumpuja, pianoa, marakassia & xylofonia. Monipuoliset mahdollisuudet soveltaa esim. musiikkituokioiden osana.

Animal Draw

Värityskuvia eläimistä sekä piirustusohjelma. Valittavissa tavallisten värityskuvien ja piirtämisen ohella erilaisia vaihtoehtoja esim. hohtovärit. Värityskuvat eivät vaadi vielä kovin tarkkoja hienomotorisia taitoja.

Ilmaisun monet muodot

Talking Tom

Kissa-hahmo joka toistaa puhetta. Videoita voi halutessaan tallentaa & jakaa. Saattaa vaatia harjoittelua ajoituksen & äänenkäytön suhteen.

Mechanic Max

Kuvallisen ilmaisun näkökulma - oman ilmaisun & mielikuvituksen kehittäminen. Kehollisen ilmaisun näkökulmasta hienomotoristen taitojen harjoittelu & tarkkaavaisuutta kehittäminen.

Kids Songs

Useita lastenlauluja, englanniksi laulettuna. Sovelluksessa näkyvillä myös laulujen sanat.

Nature Sound

Luonnon ääniä rentoutumiseen, nukahtamiseen sekä muuten hyödynnettäväksi. Sovelluksessa voi luoda omia äänimaisemia.

Lasten Areena

Monipuolista muuttuvaa sisältöä katseltavaksi & kuunneltavaksi. Sovelluksen kaikki sisältö on suunniteltu lasten käyttöön.

2 Players

Erilaisia yhdessä pelattavia pelejä, joiden vaikeustason voi itse valita. Pelaajien määrään voi valita 1-6 pelaajan väliltä.

Piip Piip, Mikko Mallikas

Kestävän kehityksen & kierrätyksen näkökulma yhdistyy yhteisön rakentamiseen. Jo rakennettu ympäristö tallentuu & sen rakentamista voi yhdessä jatkaa asteittain.

Youtube Kids

Monipuolista mediasisältöä lapsille. Mahdollistaa turvallisen netin käytön harjoittelun, tarvittaessa erilaisten rajausten teon sisällöille. Laajat soveltamis- ja käyttömahdollisuudet erilaisissa tilanteissa.

Tietovisa

Erityisesti sovelluksen "Tietovisa juniorit"-osio. Kysymykset saattavat olla haastavia, mutta toimivat pohjana keskustelulle/tutkimiselle.

Minä ja meidän yhteisömme

Baby Tablet

Sovelluksesta löytyy tabletin/puhelimen erilaisia ominaisuuksia, pelejä ja esimerkiksi värityskuvia. Interaktiiviset ominaisuudet tukevat esimerkiksi kommunikaation & vuorovaikutuksen kehittämistä.

Moomin Move

Pelimaailma, joka yhdistyy todellisuuteen reaalikarttapohjan kautta. Pelissä etsitään aarteita sekä pelataan pieniä kilpailuja. Pelihahmon luomalla voit tallentaa etenemisen.

My Town: Home

Kotiympäristössä pääsee seikkailemaan perheen hahmoilla & toimimaan eri huoneissa - askareiden & vapaa-ajan merkeissä. Sovellus sisältää paljon erilaisia toimintoja & sisällöllisesti runsas.

Möllit

Mölli-hahmojen liikuttaminen erilaisten ratojen läpi. Pelata voi yksin tai yhdessä (max. 4 pelaajaa). Tukee ja kehittää matemaattista ajattelua sekä yhteistoimintataitoja.

PlantSnap

Älylaitteen kameraa hyödyntävä kasvien tunnistus-sovellus. Otetut kuvat / tunnistetut kasvit voi tallentaa sovelluksen muistiin ja hyödyntää monella tapaa.

Pikku Kakkosen Eskari

Sisällöltään laaja, löytyy monenlaista tekemistä (lukivalmiuksia, matemaattista ajattelua & musiikkia). Ei vaadi lapselta lukutaitoa.

Google Earth

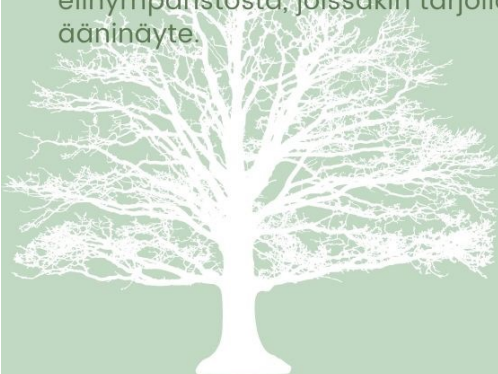

Maailman ja sen erilaisten nähtävyyksien/kohteiden tutkiminen & tutustuminen. Sovelluksessa valittavissa perinteisen karttakuvan ohella satelliittikuva, sekä esimerkiksi jalankulkijana ympäristöön tutustuminen.

Lintuopas

Sovelluksessa yleisimmät Suomen linnut. Tietoa linnuista & niiden elinympäristöstä, joissakin tarjolla myös ääninäyte.

Eläinten äänet

Sovelluksessa eläinten ääniä & kuvat. Äänivalikoimassa useita kymmeniä eri eläinten ääniä.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Koodaus pelejä lapsille

Rakennetaan palikoista reittejä eläimille ruoan luokse. Tukee luovan ajattelun & visuaalisen muistin kehittymistä.

Animal Farm for Kids

Maatilan eläimiin ja niiden hoitoon tutustumista pelillistämisen keinoin. Eläiminä koira, hevonen, lehmä, possu & kana.

Grow Forest

Pelaamista metsän & sen hahmojen parissa. Sovellus kehitetty erityisesti herättämään lasten kiinnostus metsää & kestävästä kehitystä kohtaan.

Eläimet muistipeli lapsille

Klassinen muistipeli eläinhahmoilla. Valittavissa 3 eri vaikeustasoa.

Baby Mozart

Rauhallista instrumentaalimusiikkia sisältävä sovellus ajastinominaisuudella. Itsessään valmis soittolista, ei sisällä mainoksia.

Lasten lääkäri: hammaslääkäri

Terveys- ja itsestähuolehtimisen näkökulma. Lapsi pääsee kehittämään hienomotorisia taitoja, visuaalista havainnointia & tarkkaavaisuutta.

Doctor Pets

Eläinten mukana pääsee tutustumaan lääkärikäynteihin liittyviin välineisiin & ympäristöön itse hoitamalla eläinten vaivoja. Sovelluksen tapahtumat & tilanteet toimivat keskustelun hyvin esimerkiksi keskustelunavauksina.

Mouse Timer

Monikäyttöinen visuaalisesti lapsille suunnattu ajastin. Auttaa lapsia hahmottamaan & ymmärtämään ajankulkua.

Morning Exercises

Sovelluksessa lyhyt ohjattu jumppatuokio. Liikkeet ajastettu & hahmo tekee liikkeitä mukana.

Kasvan, liikun ja kehityn

AntiStress

Avuksi keskittymiseen ja stressin vähentämiseen. Sovelluksessa monia erilaisia vaihtoehtoja, joista yksilöllisesti voi etsiä sopivan.

Palapelit: luonto ja kukat

Valmiita luontoaiheisia palapelejä sekä mahdollisuus tehdä palapelejä omista kuvista. Palapelin palojen määrän voi valita 6-600 palan väliltä.

384 Puzzles for Kids

Eri teemojen mukaan jaotellut palapelit. Palapelien vaikeusastetta voi vaihdella.

